



T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI/1576

Yayımlar Dairesi Başkanlığı

Türk Klasikleri Dizisi / 30

Prof. Dr.
Ali Nihad TARLAN

NESİRLER ve MENSUR YAZILAR

Hazırlayan
Adnan Siyâdet TARLAN

© T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI - 1993/ANKARA
ISBN 975 – 17 – 1375 – 7

Birinci Baskı, 5.000 adet

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ BASİMEVİ-ESKİŞEHİR

1990'lı yıllar yalnız Türkiye toplumunda değil, tüm dünya coğrafyasında da ilginç oluşumların ve onlara bağlı gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde Bakanlığımın politikasının özünü, demokratikleşme çabalarının toplumumuzda yaygınlaştırılması oluşturmaktadır. Çoğulcu, katılımcı, çağı yakalamış insanların ürünleri ile bütünleşmiş bir kültür politikası temellendirilmesi amaçlanmıştır.

İnsanlığın geçirdiği büyük dönüşümlerin ve değerlerin arkasındaki kavramlar "Kitap" ve "Okumak" ır. Ne görselliğin gücü, ne de iletişimin durmak bilmeyen teknolojik gelişmeleri, bu iki kavramın insanlara özgü haz duygusu nedeniyle hiçbir zaman önemini yitirtmeyecek, özelliği ve önemi dünya durdukça sürüp gidecektir.

İnsanlar günlük yaşama biçimleri, dünyadaki olumlu olumsuz gelişmeler, etkileşimler, olaylar, üzüntüler ve sevinçler içinde düşünce üretip kendilerini yenileyecekler ve bu çabadan da hiçbir zaman vazgeçemeyeceklerdir.

Bütün bu somut gerçeklerin yanında, karşımızda fazla değiştiğini söyleyemeyeceğimiz diğer bir somut gerçek var. O da az okuyan bir toplum oluşumuz. 1992'yi KİTAP ve OKUMA yılı ilan ederek bu sorunun altında yatan nedenleri araştırmak, çözüm yolları aramak, etkinlikler yapmak, okuma konusunu gündemde tutmak çabası içinde geçirdik. Kampanyalar yaptık, yarışmalar düzenledik, kitaplarımızı ücretsiz verdik, tüm bu etkinliklerimizi yine sürdüreceğiz.

1993 yılında "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyerek ikinci adımımızı atıyoruz. Yine kampanyalar, yarışmalar yoluyla insanımızı kitaba ve kitap satın almaya yönlendirmek amacındayız.

Geniş ufukları olan, düşünen, düşündüğünü açıklayan, görsel iletişim araçlarının verdikleriyle yetinmeyen, kültürlü insanların yaşadığı özgür ve demokratik ortamı olan, geleceğin, 2000'li yılların Türkiye için bu kavramların yerleştirilmesi çok önemli. Bunun sonunda kitabı isteme, sahip olma ve bundan haz duyma duygusunun yaygınlaştığı insanların Türkiye, okuyan, yazan Türkiye, düşünenlerin gerçekleştiği Türkiye olacaktır.

Bakanlığımız 1993'te gerek çalışmaları sırasındaki değerlendirmeleri gerek Türkiye'nin her köşesinden gelen istemin yoğunlaşması nedeniyle baskı sayılarını yükseltti.

Toplumsal düşünce birikimimizi oluşturan, bu arada da ulusal kültürümüze katkıda bulunmuş olan ve fakat özel yayınevleri tarafından yayınlanmasında bilinen güçlükleri yaşayan kitapları yayınlamaya devam edeceğiz. Böylece, ulusal kültür birikimimizi yalnızca bir koruma mantığıyla değil, günümüz gereksinimlerini karşılayacak bir yaklaşımla ele almış olacağız.

Okumak ve yazmak, insanların insanca duygularının, kendi kendisiyle yalnız kalabildiği tad alma ve haz duyma anlarının yaşandığı tek alandır. İnsanlar yaşanan bu anlarının sonucunda dünyamızı süsleyen fikir ürünlerini ortaya koyuyor, yetenekli kişiler ortaya çıkıyor, hepimizin, ülkemizin, giderek dünyamızın malı oluyor.

Bu gerçek ve bilinç içinde kitap ve okumak somutunda başlattığımız girişimlerimizi 1993'te yine gündeme getiriyor "KİTAP SATIN ALIN... AYDINLANIN" diyoruz.

Çoğulcu, katılımcı, demokratik yapılı, çağını yakalamış, ona içerden bakan kuşaklar olarak yetişmemizin gerçeği bu diyorum ve buna içtenlikle inanıyorum.

D. Fikri SAĞLAR
Kültür Bakanı

İÇ İNDEKİLER

ÖNSÖZ/IX

NESİRLER

Arslan/1	Güneş Yaprak/28
Arslan Cilvesi/3	Gidip Gelmiyenler/29
Aman Kesmeyin/4	Gurbet ve Sinek/30
Agucuk/7	
Analık/8	Hamamizâde'nin
Asıl Sevillecek/9	Kabrinde/32
Aşk ve Ekmek/10	Hayat Rüyası/33
Aciz /11	Haşafini Kürümüşünü/35
Aldanmadım/12	
Aleksanyan Efendi/13	Isdırap Seni Arıyorum/37
Ağaç/14	İlâhi Adalet/39
Arslan/15	İrâde-i Cüziyye/41
	İçten Gelen Ses/42
Ben Bulamadım/16	İnsan/44
Büyük Bestekâr/17	İnanabilsem/45
Boş Ufuklar/18	İnanmam Arkadaş/46
Böyle Yaşamak İsterdim/19	İpek Böceği/48
Bir Turist Kafilesi/20	İsrafil'in Borusu/49
Dün ve Bugün/21	Jorj San'ın Heykeli
Deniz İlâhı/23	Karşısında/50
Dolap Beygiri/24	Kader ve Hayat/51
Deniz Kaplumbağası/25	Kara Kız/52
Fıskiye/27	Kanlı Ağız/54
	Kuğular/55

Kukla/56
Kurşuncu Teyze/59

Mermer Facia/60
Mari dö Medici/62

Neredesin Boyacı/64
Nankörlük/66
Nebatlar Mes'ut/67
Neye Hiddetlenmişim
ki/68

Ördek/70

Patellâ/71
Perde İnince/73
Pandeli Babanın
Makası/74

Rüzgâra Sor/76
Renkli Maymun/77
Sarı Saçlar/79
Secde/81
Siz de mi?/82
Şaşıım Kurudum
Kaldım/83
Tevâzu/85
Tren/86
Yelkenli /87
Zulüm ve Şefkât /89

VIII

MENSUR YAZILARI

Yaşamak/93
Ben Seni İstiyorum/94
Bir Rüya/95
Beynim/96
Bulut/97
Çıldıracağım/98
Defile/99
Doğru Haber/101
Gelin Tebessümü/103
Gençlik Resmime
Bakarken/105
Güzel/106
Hocalığının Kırkinci
Yılı/107
Ellinci Yıl/108
Sarı Saçlar/109
Kamyon/111
Mavi Gök Parçası/112
Naz/114
Yaradılış/115
Yeşil/116
Notlar/117

Ö N S Ö Z

Bir insan: eliyle, emekle yetiştirdiği bir fidanı sever; meyvesi leziz olamasa dahi. Çünkü bir parça kendisi usare ve rayiha halinde o meyveye sinmiştir. Eskiler, kendi eserlerine tevekkeli, zade-i tab'ı demezlerdi.

Hayatımda bir an dahi şairlik davasında bulunmadım. Buna rağmen kucığımdaki çirkin çocuğumla güzel bebekler müsabakasına katılmadım, sürüklendim. Anlayışlı insanlar, beni hiç olmazsa mazur görürler.

Çocukluğumdan beri muhtelif ilcâlarla edebiyatımızın çeşitli devreler üslûbunda karalanan bu satırlar benim ve pek mahdûd dostlarım için yazılmıştır. Onlar, kusurlarımı görmez, hatta bazen de teşvik ederlerdi. Ben de o anda memnun olur, sevinirdim. İşte o kadar. Artık o yazıda vazifesini yapmış bir insanın sükûn ve tevekkülü ile "evraki perişan" arasına gömülür, unutulur, giderdi. Bir çoğunu müsvedde hâinden kurtarmak zahmetine dahi katlanmazdım.

Bu arada bazıları neşredildi. Fakat bunlar ya hatırımdan çıkamadığım bir dostumun veya bir talebemin arzusunun yerine getirmek için dar muhitimin haricine çıkmıştır.

Bugün onları neşrediyorum. Ancak beni bu zafa düşüren kardeşim oldu. Merhum babamın ⁽¹⁾ büyük Beyazıt yangınında Veznecilerdeki evimizde şiirleri yandı. Bu yazılar içinde en çok sevdiklerim, MENSUR parçalardır. Her şeyde olduğu gibi san'atta da kayıttan nefret eder hale geldim? Kanaatimce güzellik, duygunun ve onun içinde

eriyen fikrin bizzat kendisindedir. Bir kayıt olan süs hatta güzelliği gölgeler. Ahenk, heyecanın ruha verdiği, kelimelere aksettirdiği ihtizazın içindedir. Arzî ahenge hiç lüzûm yoktur.

Lâkin bu düşünceler nerede; benim yazılarım nerede? Ama ne yapayım ki gene onları seviyorum.

Kardeşim bu perişan evrakı topladı. Bu belki daha iyi oldu. Yerli yersiz türlü hırçınlıklarına tahammül ederek, bir kitap neşretmenin eziyetlerini zevkle sineye çeken kardeşim A. Muhtar Tarlan'a çok müteşekkirim.

Prof. Dr.
Ali Nihad Tarlan

(1) Mehmet Nazîf Bey

NESİRLER

ARSLAN

Perde açıldı. Sahneye kurulan ince demirden bir parmaklığın ortasında sarışın, zayıf, uzun boylu bir hayvanat mürebbisi, halkı selâmladı. Döndü, sahnenin boş bir köşesinde hayal meyal fark edilen ufak bir kapıyı açtı. Arslanlar çıkıyor... Herkesin gözü dört açılmış, sinirler gerilmiş... Kükrediği zaman bir saatlik mesafedeki canlıya kan kaşındıran canavar bu, şaka değil!

Etrafını saran bu parmak kalınlığındaki demire pençesiyle bir dokunsa kâfi!...

İşte bir karartı çıktı... Bir daha, bir daha...

Fakat bunlar buldok köpeğinin biraz irisi... Ortada heykel gibi duran kırmızı elbiseli, sarışın, uzun boylu adamın etrafında dönmeğe başladı.... Önümden geçenlere dikkat ettim: Arslan mürebbisinin elindeki ucu sivri uzunca bir demire yan yan bakarak, köpekler gibi yaltaklanarak, bazan korkudan birbirini çiğneyerek bir iki koştular. Arslanın köpekleşmesi ne çirkin! Sonra tahtadan sandık gibi bir şeyin üstüne çıkıp oturdular. Arslan maymunlaştı.

Bilmem, nasıl oldu bir tanesi dişlerini göstererek kükremez mi? E... İşte buna tahammül olunmazdı. Bu hakikaten acıklı manzara kaşısında gayri ihtiyarî güldüm.

Zavallı, şimdi senin yapacağın tek bir şey var: Pençelerine sahibsen erkek arslan cinsinin ilâhi bir süsü olan yeleni yol; dişlerine sahibsen inle; fakat sakın kükreme; bu senin hakkın değil! Zavallı vâhime kurbanı, kafesi beğenmedinse ona pençenle bir dokun, al aşağı et; canbazın elindeki ucu sivri demir, dişlerin arasında muma döner. Korka korka, yan yan baktığın o heyulâyı ensesinden yakala, vur yere! Dişlerini onun ciğerlerine geçirip köpekler gibi ürkek ürkek, çiğneye çiğneye tavaf ettiğin bu sahneyi al kana boya! Sonra, sonra kükre!

O zaman ne kadar asil olacaksın.

Ucu sivri demir farz et ki yıldırımdır; arslan kükreyip saldırdı mı yıldırım yolunu şaşırır; der yine hücum edersin. Bırak, elinden gelirse o, seni öldürsün. Aczin ayakta sırtacağına leşin yerlerde sürünsün, köpek gibi kuyruğuna baka baka yaşayacağına arslan gibi öl!

Haydi inine gir, senin yerine ben utandım.

ARSLAN CİLVESİ

Sun'i kayaların en üstünde dişi arslan uzanmış. Aşağıda erkek arslan dolaşıp duruyor. Ara sıra yukarıya bakıyor; kayalara çıkmağa cesareti yok. Belli ki huzursuz.....

Birinci kademeye sessizce hissettirmeden sıçradı. Onun dar hududunda bir-iki döndü. Yukarıya bakıyor ve yalvarıyor. İkinci kademeye de atladı dişi arslan bir kımıldanıp homurdandı.

Nihayet sevgilisinin yaslandığı kayaya arkadan çıktı. Ağır ağır başını sallaya sallaya mütereddit adımlarla ona doğru yaklaştı. Dişi arslan dönüp öyle bir kükredi ki tüylerimin diken, diken olduğunu hissettim. Rengimin uçtuğunu gören âşık, sakın, vakur, biraz da alaycı bir bakışla:

— Korkma canım, dedi çok nazlıdır tatlı tatlı cilve yapıyor. Bu kadar ince, bu kadar tatlı bir sestен ürkölür mü? İçimden, doğru dedim, doğru; haklısın, birbirinizin dilinden siz anlarsınız. Arslan cilvesi de başka türlü olmaz ya! Her şeyin yakışığı!

AMAN KESMEYİN

Yemek yiyorduk. Kardeşim belki muziplik olsun diye, belki de safiyetle önümdeki kızartmayı işaret ederek:

— Ağabey, dedi, dün akşamki kalleş kuzu!

Bir gün evvel Çanakkaleden gelip bize inen bir ahababımız, bu kuzuyu hediye getirmişti.

Arabacı, "bunun da kebabı gevrek olur" diye kapıdan içeri bir kuzu ativerince misafiri karşılamak için kapıya inen ev halkı hayret ve sevinçle kuzuyu sevmiş, okşamışlardı. Pek sevinmiştik. Ne şirin kuzu idi bu!

Kara gözlü, sevimli, hepsinden ziyade bebek! Ben de okşadım, öptüm. Zavallının feci akıbetini bir an düşünmiyerek okşadım. O meselâ bir vazo gibi evin mutena bir yerinde duracaktı.

Demek önümde parçalayıp lezzetle çiğnediğim et, bir akşam evvel incitirim diye itina ile öpüp sevdiğim o bebeğin eti...

Lokma boğazımda büyüdü, büyüdü...

Düşünmüyordum ve lezzetle yemeğimi yiyordum. Şimdi bir kaya parçası gibi boğazımı tıkayan o bir lokma eti yutamadım. Sofradan kalktım. Odama çekildim. Lambayı dahi yakmağa mecalim yoktu... Açık pencerenin önündeki kanapeye uzandım.

O kuzuyu kesmişlerdi... O güzel kara gözleri elbette sönmuştür... Öyle ya ... Ölüm... Gözümün önüne bomboş bakan gözeleriyle bir sürü koyun kafaları dizildi... Hepsinin ışıklı gözleri sarı bir et parçasına dönmüş!

Kuzuyu kestiler... Bir akşamlık midelerinin zevki için...

Kimbilir zavallı yavruyu nasıl yatırdılar, hırpalaya hırpalaya o ipek gibi yumuşak boğaz...

Ufuktan kırmızı bakır bir levha yükseliyor, iğrenç, kan renginde... Yumuşak boğazını kestiler...

Ofl Gırtlığım desterelerle gıcıklanıyor...

Öleceğim... Elbette ben de öleceğim..

Ufukta sarı bir ölü suratu!...

O et lokması hâlâ gırtlığımda kımıldanıyor... Midem de bulanıyor, bu ölü suratu siyah servilerin, mezarların üzerine sanki kusuyor...

.....

Me... Me... Me...

Önümüzdeki bostandan akseden bu ince, titrek öküz sesi, karanlıkları ince bir destere gibi kesti....

Me... Me...

Seni de kesecekler... Seni de... Geceye bak... Geniş bir mezar... içinden sarı ablak suratlı bir ölü hortlamış...

.....

Ufak, daracık bir odadayım. Karşımda kara gözlü, dilber bir kız! Gözler, İran minyatürlerindeki gibi iri ve siyah! Keseceklermiş, o kızı keseceklermiş...

Aman kesmeyin... Yürüyeceğim; imkânı mı var,
ayağımın altında bıçaklar... Başımı kaldıramıyorum;
tavanda yavaş yavaş başıma doğru uzayan sivri
hançerler... Aman... Aman kesmeyin...

Buhran içinde gözümü açtım...

Gecenin kimbilir kaç! Mehtap pırıl pırıl...
Uzakta kuzu meliyor: Me... Me...

AGUCUK

Deniz kenarındaki kahvelerde salıncak şeklinde kanapeler vardı. Bir akşam o rahat salıncaklara oturmuş hafif hafif sallanıyordum. Ahenkli bir gıcirtı beni yavaş yavaş çocukluk zamanıma kadar sürükledi. Ben de elbette her çocuk gibi beşikte annemin ninnisine karışan tatlı, biraz hüzünlü gıcirtı içine biraz huyzusluk eder, nihayet uykuya dalardım.

Elbette annem, bütün anneler gibi beşiğimin üzerine eğilip o harikulâde güzel gözleriyle beni kucaklar, agucuklar yapardı. O gözleri ben kimbilir ne kadar zaman sonra seçip tanıyabilmişim.

Hayatı da öyle ne kadar zaman sonra tanıdım zannettim. Anladım ki hiç tanımamışım. Hele insanları... O kadar yanılmışım ki... engin denize bakıyorum, ufuklara bakıyorum; yabancı... tanımiyorum. Güya zaman ile çocukluktan kurtuldum, reşid oldum; birşeyler okudum. Okudukça cehaletim arttı. İşte tek anlayıp bildiğim şey.

O zaman her halde sık sık ağlardım. Sonradan da çok ağladım.

Şimdi bembeyaz saçlarımla yeni bir beşikte sallanıyorum. Aynı hazin gıcirtı... Değişen hiç bir şey yok.

Yalnız o zaman beşiğime eğilen o güzel gözler, birer hayal oldu.

Dudaklarımın üzerinde bir parmak geziniyor. Galiba agucuk yapıyor; gülemiyorum...

ANALIK

Kediyi hiç sevmem. O; yumuşak tüyleri, munis gözleri altında yırtıcılığın en keskin seciyelerini gizleyen bir riyakârdır. O, avını bin bir kere öldüren ve bundan zevk alan bir zalimdir. O, çok menfur ve zebunkeştir.

Fakat gazetelerin birinde okuduğum bir fıkra, bana bu cinsin bütün kusurlarını affettirdi:

Bir kedi, yavrularını emzirirken memesine yapışıp sütünü emen yavru bir fareye hiç ilişmemiş, onu saatlerce emzirmiş...

Kedi, gözlerimin önüne geldi. Beyaz, pamuk gibi göğüsünü açmış, gurur, feragât ve asâletle yavrularını emzirirken mini mini bir fare, belki daha gözleri açılmamış kedi yavrularının birbirinin üzerine tırmanırken boş bıraktıkları bir memeye yapışiyor... Bu aç bir yavrudur. O fare yavrusunu parçalayıp yutmak, uzviyetine geçirip taze süt halinde yavrularına ikram etmek ne zevkli bir şey!...

Fakat hayır, o şimdi kedi değil, anadır.

O pamuk gibi göğüsünde gözleri yumulu yavrularına hayat sunarken hilkâtın mini mini pembe memelerine verdiği nimeti mukaddes bir alicenâb-lıkla can düşmanından esirgemiyen belki de onu şefkâtle yalayan aziz ana!

Cinsinin bütün vahşetini affettim.

Anladım ki analık, can verici bir rahmet halinde serpilmeğe başladı mı, uzviyetin bütün kasırgaları ve tufanları siner, susar.

ASIL SEVİLECEK

Pırıl pırıl bir cilâ görürüm, altı tahta... Yemyeşil bir çemenzar... Altında kara toprak... İpekler gibi bir ten, melekler gibi bir yüz... Artık... ne ben söyleyeyim, ne de sen işit dostum! Yakut damlası güneş... İçi alev, cehennem... Her neye baksam böyle...

Düşündüm bu tahtanın, toprağın, iskeletin, alevin, cehennemin daha içi olacak... Her görünen şey yanar, erir, buhar olur ya! Ben hayal ateşinde göze, hisse takılan her şeyi yavaş yavaş eritmeğe başladım. İçe doğru yürüdüm... Bir uykudan uyanır gibi oluyor insan!

Sadi söyle demişti: Güzel bir insan? Elbet onu babam da sever. Marifet eğri büğrü bir deveyi sevmektir.

Şimdi anlıyorum ki o deveyi sevmek te büyük marifet değil! Asıl sevilecek şey... Evet ne bileyim ben? Asıl sevilecek şey!... Gözleri kör olmadan onu görebilenler, uçuruma düşmeden ona erebilenler, alev alev yanmadan onu sevebilenler, ne kadar bahtiyardır.

AŞK ve EKMEK

Bakıyorum şu güvercin hakikaten çok aptal bir hayvan... Binbir asil rengin kaynaştığı yelesini kabartıp dişisinin önünde guruldayarak yerlere kapanır, sıçrar, döner; dişi aldırılmaz. Bizim şeyda âşık yerlere kapanıp döne döne secdeler ede dursun, dişi uçup gitmiştir. Bir de onu göremeyince hayretle bir afallayışı doğruluşu vardır. Dedim ya, aptal.

Geçen gün ihtiyar bir hanım bunlara ekmek atıyordu. Serçeler ele avuca sığmaz zeki hayvanlar! Daha ekmek havada iken atılıyor, onunla beraber yere inip kapıyor ve gidiyor. Hantal güvercin ekmeğin nereye düştüğünü görünceye kadar serçe biraz ilerde parçanın yarısını gövdeye indirmiş bile!

Oldukça iri bir parça etrafında güvercinler birbirlerinden kapa kapa karınlarını doyurmaya çalışıyorlar. İri bir erkek güvercin, bir dişinin gagaladığı parçaya atıldı. Fakat karşısındakinin dişi olduğunu görünce ekmeği filan unutup guruldayarak, yelesini kabartarak secdelere kapanmaz mı!

Aşkın ekmekten daha lezzetli olduğunu bu hayvan bile anlamış.

ACİZ

Bahçede oturmuş kayısı yiyordum. Önümden kulaklarını dikmiş, kuyruğu havada bir kedi sür'atle geçti. Her halde bir av peşinde...

Evet, işte küçük bir kuş parmaklığın üstüne konmuş...

Kedi yere yattı, gerildi, atılacak.

Beyhude zahmet, kuş uçuverdi.

Derhal mahrum avcı, uzak yerden o av için gelen, yere yatan, adalelerini gergin bir yay haline getiren kendisi değilmiş gibi gözlerini yuma yuma ağır ağır karnını yalamağa başlamaz mı?

Yediğim kayısının çekirdeğini yere attım. Bana öyle geldi ki, çekirdek dile gelecek ve: <<Ben bir kayısı ağacı daha vücuda getirmek için yere gömülmek arzusundayım. Onun için elinden yere atladım>> diye özür dileyecek.

Acz ne kötü şeydir. Onu saklamak için kedi artist olusra kayısı çekirdeği neden dile gelmesin?

ALDANMADIM

İstanbul'a uğrayan sirklerden birinde idim.

Kafesin içinde bir arslan dolaşıyordu. Bir an benim bulunduğum sıranın önüne geldi. Diken gibi yeeler, acayıp bir koku beni tiksindirdi. Gözlerine baktım, o da bana baktı. O sarı elâ gözler, bütün korkunçluğunu kaybetmişti. Bir şeyler söyleyecek, bir şeyler anlatacak gibi baktı. Nasıl oldu bilmiyorum, çocukluğumun bir hatırası, hayalimde canlanıverdi:

İki, üç yaşlarında idim ve muhakkak ki bir yaramazlık yapmışım ki büyük kardeşlerimden biri babamın kürkünü ters giymiş, dört ayak üstünde emekleyerek odadan içeri girdi. Hayal meyal hatırlıyorum: Kalın bir sesle homurdandı. Yaramaz çocukları tehdit eden bir şeyler söyledi galiba!

Ben babamın kürkünü tanımışım; zoraki kalınlaştırılan ses de hiç yabancım değildi.

Anî bir fırladım, kürkü çekiverdim. Altından kumral saçlara sarılmış bir demet kakhaha, arkasından da çok sevdiğim aşına bir çehre yükseldi... Aldanmamışım.

Aradan seneler ve seneler geçti. Saçlarım ağardı. Artık şimdi de mi aldanayım?...

ALEKSANYAN EFENDİ

Tarihlerde, hikâyelerde büyük cinayetleri, korkunç canileri okurken, dinlerken gözümün önüne Minakyan tiyatrosunun baş tiranı Aleksanyan efendi gelir.

Ne tüyler üpertici bir siması ve makyajı vardı: Uzun, çene kemikleri geniş bir yüz; gözler ve kaşlar bu pudralı yüz içinde simsiyah ve keskin bir tek çizgi halinde...

Bazan, elinde hançer bir yılan gibi hilekâr ve sinsi sahneye süzülür; hain, müstehzi, iradesine hakim sesi seyircileri nefretle, heyecanla kıvrandırır; kesik kesik gülüşleri bir zehir pınarı gibi çağlar.

Sonradan duydum ki çocukluğumdan rüyalarıma giren, beni kan ter içimde yatağımdan sıcratan Aleksanyan efendi, hususi hayatında ne kadar iyi, merhametli, hassas ve temiz bir insanmış. Tarihlerde, hikâyelerde o korkunç cinayetlerini okuduğumuz, dinlediğimiz caniler de sakın uzviyetlerinin sahnesi haricinde iyi, merhametli, hassas ve temiz ruhlu birer Aleksanyan efendi olmasınlar, kim bilir...

AĞAÇ

Kesif ve taptaze dalları etrafa gölge salan, yaprakları neş'e ile cıvıldaşan bir ağaç... otuz metreye yaklaşan boyu var.

Muntazam bir daire şeklindeki gövdesi zümrüt yeşili çimene ölçü ile dikilmiş bir anıt. Üç kişinin el ele verip ancak kucaklayacağı bu gövde enine uygun yüksekliği ile ne kadar zarif görünüyor....

Öyle bir vakar ve emniyetli oturmuş ki fırtınalara, kasırgalara meydan okuyor sanırsınız. Sordum:

— Nasıl bu kadar boy attın; yıkılmaktan korkmuyor musun?

— Ben mi, dedi, ben toprakta tutunacağım yerleri, oradan alacağım gıda ve kudreti sağlamadan bir santim bile yükselmedim ki... İçten gelen, kökten gelen kuvvetle dayanıp yükseldim. Onlar toprak altındadır; görünmez. Fakat asıl kudret oradadır. Ben kuruyuncaya kadar böyle dimdik ve ayaktaım.

Muhitime gölge, neş'e ve saadetten başka bir şey vermiyorum ki..... Zararlı değilim; neden korkayım?

Hakikaten öyle ölçülü ve ahenkli büyümüştü ki değme fırtına onu toprağından söküp atamazdı.

Biz insanlar çok haksız işler yaparız., idrâksiz olanlara, odun gibi adam, deriz. Şu odun kadar aklımız olsa idi nice saman alevi şöhretlerin, nice pamuk ipliğine bağlanan saltanatların, ikballerin hazin akıbetlerine şahit olur muyduk?

Aziz ağaç, sen muhitine gölge, neş'e ve saadetten ziyade ders veriyorsun, ders.

ARSLAN

Küflenmiş gibi yeşil bir tuncun içinden azametli bir arslan fırlamış. Her yanı hayat hareketiyle kımıldanıyor sanki. Hafif kıvrılan kuyruğunu uzaktan oynatıyor sandım. Yaklaştım; ön ayaklarını bir yaprak yığını üstüne bir kudret abidesinin iki sütunu kadar muhkem, oturaklı basmış. Kendinden emin bir sükûn ile ufuklara bakıyor. Sanki onlara <<Önümde secde etmeye hazırlanın>> der gibi bir hali var. Yalnız sağ ön ayağının gerisinden odun parçası gibi bir şey uzamış. Bunu iyice görmek için heykele sokuldum. Bu bir canlı mahlûkun ayağı; turnakları gözüküyor. Ön tarafa geçtim, bir de ne göreyim; üstüne bastığı yaprak yığınının içinden uzun ince bir boyun uzanıyor. Ucunda bir deve kuşunun başı! Ben bu gövdeyi yaprak yığını sanmışım; muammayı o küçücük baş halletti. Kadere boyun vermiş yatıyor; ama ne teslimiyetle!

Ufuklara meydan okuyan bir arslan; pençesinde bir deve kuşu..... güldüm.

BEN BULAMADIM

Bir doktor arkadaşımı ziyaret için gittiğim Bakırköy akliye hastahanesinden dönüyordum. Pavilyonun bahçesinde yaşlıca, şişman bir kadın gözüme ilişti. Robu solmuş, rengi ve biçimi belli olmayan saçları kirli ensesine dökülmüş...

Kâh durup bir şeyler anlatıyor; kâh ellerini yukarı kaldırıp bağılıyor. Her halde insanlardan, hayvanlardan, yerlerden, göklerden başka bir muhatap bulmuş...

Delilik, akıllılık bir nisbet veya derece meselesi olduğu için o kadıncağızın boşlukta bulup gördüğü şeyi inkâr hatır ve hayalimden geçmez. Bazan her yer dolu; bazan da her yer boştur. Acayip bir âlemdir bu velhasıl.

Hasretle başımı salladım. Hayatta insanlardan, yerlerden, göklerden başka bir muhatap aradığım anları düşündüm. O zaman bir sırtlan gibi yerleri deşmek, o zaman bir kartal olup göklerin bürümcük perdesini parçalamak, altında veya üstünde bulacağım bir varlığa yana yana, ağlaya ağlaya bağlamak, anlatmak ihtiyacı içinde buhranlar geçirdim. Etrafıma bakıyorum; her şeyde aynı ihtiyaç... Boşluğa sapan gözlerde, kükreyen fırtınada, o fırtınanın birbirine çarptığı dallarda; babalarda, analarda olduğu kadar evlâtlarda; dağlarda, denizlerde aynı ihtiyaç...

Onlar, bilmem bu pavilyonun bahçesindeki kadın kadar bahtiyar mıdırılar?

Ben bulamadım.

BÜYÜK BESTEKÂR

Güneş manzumelerinden gene bir güneş manzumesi olan atom zerrelerine kadar her şey büyük yaradılış orkestrasında yerini almıştı. Şef, önünde bestekârın kendine verdiği nota; her melodiyi içinde duyarak orkestrayı idare ediyordu. Bu orkestra şefleri bestekârın büyük itimadına mazhar olmuş seçkin insanlardır. Çünkü onları bizzat kendisi yetiştirmiştir. Bu şeflerin maddi ömürleri kısa ama manevi hayatları ebediyete doğru asırları devirip aşar.

Orkestranın bir köşesinde de insanlar var. Güneş manzumelerinden atom zerrelerine kadar her varlık, en ufak bir falso yapmıyor. Falso sesler, sadece insandan geliyor. Halbuki onun işgal ettiği yer çok şerefli ve mutena bir yer... Ama ebediyete namzet şef bunu biliyordu. Çünkü bestekâr; insanı bu şerefli yere oturtmak isteyince meleklerin itirazına uğradığını ve bu insan bir fesad unsurudur, onu yaratma, hatta orkestraya sokma, dediklerini; kendinin de, ben sizin bilmediklerinizi bilirim, cevabını verdiğini şefe bildirmiş, şef de bunu insanlara tebliğ etmişti.

Demek notada bu falso seslerin de bir yeri vardı. Bu ahenksizlikten demek ahenk doğuyordu.

Musiki ve ahenk kanununu vücuda getiren büyük bestekâr, elbette bizim bilmediklerimizi çok iyi bilir.

BOŞ UFUKLAR

Bulutlarla beraber cihan cihan dolaştım. Bülbüllerle çiledim, serçe ile arkadaş daldan dal sıçradım. Bahar ile açıldım, hazan ile sarardım. Kaplumbağanın yükünü sırtımda ben taşıdım. Yokuşlara tırmanan araba beygirinin soluğunu içimde duya duya tıkandım. Köhne kamyon motoru beni içten inletti.

Fırtınalar dalları bir sürü esir gibi kamçılarken ağladım, feryad ettim, çırpındım.

Dalgalarla köpürdüm. Güneşi umman gibi sinemde ben büyüttüm. Bir vişne fidanının rüyalı yaprakları ardında titrek titrek batarken ona baktım. Nabzı benim nabzımda çırpınıp duruyordu. Siyah kaya parçası, gözü ufka dikili asırlarca düşündü. Bütün ufuklar boştu... Boştu bütün ufuklar...

BÖYLE YAŞAMAK İSTERDİM

Kahvede babasının kucağında hırçınlaşıp duruyordu. Yere bıraktılar. Koşa koşa asfalta çıktı. İki üç yaşlarında olsa gerek... Babası çağırdı: Ferhan Ferhan...

Aldırmadı. İstedığı zaman itaat ederdi. Garson koştu, yanında çömeldi, kucakladı. Az ilerdeki sun'i şelâle ile oyalamak istiyordu. Garsonu huşunetle itti, hatta yüzünü tırmaladı. Şelâleye doğru badiş badiş koştu. Kendini suların içine atacaktı.

Nefretini gizlemiyor, kendine en çok sevgi gösteren bile tırmalıyor, itiyor. Sevdiğine öylesine koşuyor ki; sonunda ölüm de olsa bir an tereddüt etmiyecek.

Ruhunda boğum boğum zehir birikdirmiyor.

Tatlı bir rüzgâra kendini bırakan yeşil dallar gibi rahat ıstırabın, neş'enin üstünde bir mahlûk.

Ne olurdu bir an böyle yaşayabilseydim.

BİR TURİST KAFİLESİ

Sinemada gömüştüm. Amerika'dan gelmiş bir turist kafilesi LOUVRE'u geziyorlardı. Tabloların önünden koşar adım halinde geçiyor, onları bir rüya gibi sisli ve müphem gûyâ görüyorlardı.

Gûyâ onların san'at sırlarını keşfediyor, gûya onlardan birşey görüp anlıyorlardı.

Bu turist kafilesi, o ziyareti belki beş dakikada bitirdi; otobüslere binip ordan ayrıldılar.

Eh LOUVRE'u görmüşlerdi. Amerika'da bol bol övünebilirlerdi.

Halbuki bir tablonun önünde senelerce oturup incelemek belki kâfi değildi.

Her zerresi mucize olan bu kâinatı ben de o turistler gibi gaflet içinde gezdim.

Ne gördüm, ne anladım. Az sonra rehberimiz boruyu öttürecek:

— Haydi otobüslere.

DÜN ve BUGÜN

1

Çok [1] seneler bir sabah Pendik'te Mücteba Bey tepesinin üzerinden güneşin doğmasını seyretmiştim. Sakin denizin üzerine bir yakut şelâlesi akıyor. Kırmızı rengin en tatlı en canlı pırlıltısı geniş bir yol halinde güneşe kadar uzanıyordu.

Bir lâhza başımı mavi göklerin bahtiyar rüzgârları içinde hissettim. Denizlere sığmayan, ufuklardan taşan emellerim, hayallerim vardı. Sanki güneş, o yakut halıyı ayaklarımın altına sermişti. Yürüdüm, mavi göklerin bahtiyar rüzgârları başımda esiyor, esiyordu.

Dalgaların üzerinde kaynaşan yakutları, kanımda tutuşan alevlerin aksi sandım.

Alevler sarardı.

Şimdi denizin üzerine uzun sırma saçlar serilmişti.

Gençtim. Ben de hayata işte bu güneş gibi dalgalı sırma saçlar içinden doğmuştum.

[1] Çok eskiden yazılmıştır

Etrafı menekşelerle çevrilmiş bir havuzun başındayım. Karşımda bir ağaç, yeşil yapraklarını tatlı bir rüzgâra bırakmış.. pırıl pırıl dalgalanan yaprakların sudaki akislerine baktım. O ne donuk renk idi! O canlı yeşil, tozlu bir yosun haline gelmiş. Damla damla nurlar, suda ancak paslı, bir aynanın bulanık aydınlığını aksettirebiliyor. O yaramaz çırpınışlar suyun içinde düz, koyu renkli, cansız bir levha halinde ve ışıklar boğulmuş!

Menekşelere baktım. Gördüm ki onlar da başka bir havuza düşmüşler ve bu havuz, daha kesif!

Bu kesif havuzda bütün renk ve cazibelerini kaybeden o güzel çiçekleri ancak Mücteba Bey tepesinde seyrettiğim güneşin dalgalara serdiği sırma saçların aydınlığında biraz fark eder gibi oldum.

DENİZ İLÂHI

Parlak, sıcak bir güneş, denizle cilveleşiyor.
Deniz fıkır fıkır kaynıyor. Şuh bir kadın gibi...

Sahilde geziniyordum. Mermer bir kompozisyonla karşılaştım. Kıvrıcık saçlı, top sakallı, çıplak, şişman birisi yan gelmiş, keyifle uzanmış... Etrafında yarı çıplak genç kızlar... Güzel ve san'atkârane bir kompozisyon.

Saçı, top sakalı kıvr kıvr bu simayı hatırlar gibi oldum.

Galiba deniz İlâhı Posidon olacak... Belki de değil... Denize arkasını vermiş, safa sürüyor.... Öyle ya! Bir kere deniz İlâhı oldu ya, artık mülküne arkasını dönebilirdi.

Ama dikkat ettim... birkaç yeri çatlamış, kırılmış... Yavaş yavaş zaman ile parçalanacak elbette! Galiba mülkünü imar için çok uğraşıyor, kendini feda ediyor, dedim.

Arkasında deniz, masmavi, taptaze, güneş içinde...

Bu İlâha içim sızladı.

DOLAP BEYGİRİ

Hazin bir inilti... Akşamın kızıllıklarını içe içe daha mahmurlaşan, derinleşen bir inilti...

Onu yakından görmek istedim. Derin ve korkunç bir kuyunun başındayım. İki kol arasında çekilip haddinden fazla uzamış, nisbetini kaybetmiş gibi görünen birkaç kaburga kemiği ayak izleriyle çizilen bir daireyi devrediyor.

Gözleri bağlı...

Epeyce baktım. İnilti bir an geldi ki o kaburga kemiklerinin içine doldu. Zavallı hayvan, bu bitmeyen yolu her saniye biraz kısalttı zanneder... Belki de bir gün sonuna varacağını düşünür.

Gözleri açılacak kemiklerinin içinde burkulan ıstırapların adım adım kemirdiği, hayalinin belki yüz misli büyüttüğü bu yolu görecektik, belki sevinecek. Ona bu bile mukadder değil... Mütevekkil, sabûr içindeki bir âlemi adımlıyor.

İniltiyi bu sefer kendi içimde duymağa başladım. Dönüyorum. Dalgın gözlerim batan güneşin artık kamaştırmayan ışığına saplanmış ağır ağır yürürken, dolabın ihtizazları uzaklaşan enini kulağıma heceler, kelimeler halinde aksediyordu:

Hilkat, ezel, ebet..

Gözleri bağlı hayvan, cılız kaburga kemiklerinden taşan feryadı ufuklara yaya yaya o bitmez, o tükenmez daireyi sürüklüyor, sürüklüyordu.

DENİZ KAPLUMBAĞASI

Nadir deniz hayvanlarının teşhir edildiği bir Akvaryumdayım: Salon loş... güzel dekorlarla süslü cemekânlar içinde çeşit çeşit, irili ufaklı deniz mahlukatı dolaşiyor. İçi bulanık bir su ile dolu olan bu orta büyüklükde camları nereden sızdığı belli olmayan hafif bir ışık aydınlatıyor.

İnsanı hayretler içinde bırakan türlü balıklar, türlü deniz böcekleri...

Biraz büyükçe bir deniz kaplumbağasının önünde durdum. Karada yaşayan hemcinsine ne kadar benziyor. Yalnız kıvrım kıvrım adaleleri renkli...

Beyaz, pembe çizgiler, siyah benekler... Bu renkler muhakkak bir hayat ihtiyacını karşılıyor. Bu süs değil... Zaten bütün yaradılıştaki süs diye manasız bir şeye rastlamadım. Biraz patlakca gözünün siyahı pek iri... beyaz kısmı onun etrafında bir çizgi halinde..... o iri siyah gözleri öyle bir ustalıklarla istediği tarafa çeviriyor ki..... Bir an gözlerini bana dikti. Ben de ona bakıyorum. Başını kabuğunun içinden çıkardığı için bakışları daha serbestçe o tarafa bu tarafa dönebiliyordu. Baktı baktı, âdeta beni evire çevire tetkik etti. Ben de hareketsiz duruyordum. Nihayet hakkımda kâfi bilgi edinmişti. Beni de kendi kanaat ve hükmüne sarıp, aleminin içinde bir rafa yerleştirmişti. Artık rahatı.

Düşündüm, suyun içinde görebilecek şekilde yaratılmış o gözün hususiyetleri, bütün perdeleri, bulanık, açık yeşil su ve nihayet kalın bir cam...

Kaplumbağa bütün bunların arkasından bakmış ve benim hakkında bir karar vermişti.

Hangimiz eşya ve hadiseler hakkındaki hüküm ve kanatlerimizde bu kaplumbağadan daha talihli olduğumuz iddia edebiliriz?

FİSKİYE

Durgun bir havuzun içinden göklere bembeyaz, tertemiz bir sütun yükseliyordu. Dalga dalga köpüren ve çocuk sevinci ile kaynaşan bu sütunu nasıl bir tazyıkın göklere fırlattığını düşündüm.

Durgun, duygusuz, yosunlu bir su içinden yükselen bir bembeyaz âbide!

Ne bedbahttır o insanlar ki büyük aşkı, büyük ızdırabı duymamışlar ve böyle bembeyaz, tertemiz, pırıl pırıl, mavi göklere doğru yükselip sonsuz ufukların temiz sefasını sürememişlerdir.

GÜNEŞ YAPRAK

Kışın tam ortasında bir bahar günü idi...

Güneş ısıltı ısıldı... Hafif rüzgâr altında çıpınan sarı, yeşil yapraklar pırıl pırıl...

Altın renginde iri bir yaprak gözlerimi öyle kamaştırdı ki...

Kocaman bir çınarın bu tek yaprağı idi...

Bir mevsimlik hayatın son yadigârı bu ...

Güneşin içmiş içmiş altın ışıklarını; benliğini kaybetmiş, şeffaf bir hale gelmiş.... Bir avuç ışık olmuş, bir avuç güneş olmuş... Bu altın renkli yaprak!

İnsan ömrü ne olacak... O da uzun bir mevsim!....

Ne olur, ben de olgun, böyle şeffâf ve altın, böyle serâpa güneş bir yaprak olabilsem!.....

GİDİP GELMİYENLER

Bir tarafta adalar... Pırıl pırıl parlıyor... Bir tarafta yükselen ay gittikçe tozlardan silkiniyor ve ıssız bir dağı için için aydınlatıyor. Ara sıra esen hafif bir rüzgâr bu ağır yaz gecesinin içinden serin bir kevser ırmağı gibi süzülüyor.

Biraz uzaktan bir kuzu meledi... Bu ince yavru seste öyle titrek bir hasret dalgalanıyordu ki...

Kimsesizliğin bütün hicranını o ıssız dağlara sanki damla damla içiriyordu. Issız dağlar, alaca ay ışığında yollar bekleyen dertli, kara sürmeli gözlerle bir anda doldu sanki!

Bu ses bir hailenin perdesini kaldırdı:

Gidip de gelmiyenler - gelip de bulmıyanlar...
Ufka dikilen gözler... Akşamların uzanan sarı ışıklarıyla parlayan gözyaşları...

Sıcak, ana göğsünden ayrılıp giden yavru...
memesi sızlayarak onu bekleyen ana...

Gidip de gelmiyenler... Gelip de bulmıyanlar...

Duygularım sonu hiç gözükmeyen simsiyah bir uçurum içine yuvarlanıp gidiyor.....

Ayın boynu büküktü.. Yüzü sap sarı oldu...

Issız dağların göğsü hicran ile kabardı, derin bir nefes aldı... Şanki bir cehennemden esen bu rüzgâr beni adeta boğdu, boğdu...

Gidip de gelmiyenler... Gelip de bulmıyanlar...

GURBET ve SİNEK

Bursa Muradiye türbesinin çiçekleri arasında, şadırvanın billûr sesi..... Yer yer dalgalanan yapraklar;..... Antalya'nın şehir parkındayım; Akdeniz'in sakin suyuna akseden mehtap pırıl pırıl. Başımın üstündeki palmiye'nin gölgesi yerde şekiller çiziyor... Denizdeki servi-siminin içine dalıyorum.....

Ankara'ya koşan bir trenin içindeyim. Güneşli çorak ovayı, uçar gibi geçiyorum..... Evimin bahçesindeki ıhlamur ağacının baygın kokusunu adeta içiyorum....

Uyandım şimdi bu yerlerden ne kadar uzaktaydım. İçim sızladı. Sokağa fırladım belki biraz avunurdum.....

Ren nehri kenarındaki zümrüt gibi yeşil parkın içinde mahzun mahzun dolaşıyorum. Yer yer çiçekler ne kadar canlı! Her çiçek öbeği bir tablo gibi türlü renklerin zevkli imtizacından vucuda gelmiş... Dalgın dalgın seyreliyorum. Birden bire irkildim kulağında bir sinek vızıltısı, evet sinek vızıltısı.Yanağıma kondu. Çok tiksindiririm bu hayvandan. Aylardan beri ne bu sesi işitmiş, ne bu murdar hayvanı görmüştüm. Gayri ihtiyari elimi salladım, kovdum. Yine döndü dolaştı öteki yanağıma, başıma, kulağıma konmaya başladı. Nasıl aşk ve şevkle bana sarılıyor, nasıl pervane gibi etrafımda dönüyordu.

Bu hareketli sevginin sebebini bir anda hatırladım: o benim vatandaşımdı; o da kimbilir nasıl bu gurbete düşmüştü. Bu muzip hayvanı nerede görsem rahatsız olurdum. Bana yazın öğle uykularını haram eden o değil miydi? Evvelce yanağıma, elime bir diken gibi saplanan bu konuşlar, şimdi bana yumuşak bir buse gibi geliyordu. O benim vatandaşımdı. Beni sinirlendirip deliye döndüren vızıltısını şimdi ne kadar tatlı buluyordum. Bu sesin içinde yurdumun sıcak yaz güneşleri, sisli adalar; evimin sesleri vardı. Onu şimdi ne kadar seviyordum; o benim vatandaşımdı.

HAMAMİZÂDE'NİN KABRİNDE (1)

Nev bahar... İşte hılkatindir bu
Solmayan reng-i fitratındır bu
Bizi yer yer çiçekle karşıladın
Muktazayi zarafetindir bu
İnce bir müktedir papatyaların
Yadigâr-ı fetanetindir bu.
Ne güzel gün, ıııklı, saf sema
Ruhu ulvî-i saffetindir bu
Seni tebcile geldik İhsan bey
Hakkı dirin-i ülfetindir bu
Ne güler yüzle ettin istikbâl
İtiyad-ı asâletindir bu
Yat huzur-u cemâle müstağrak
En büyük zevk-i cennetindir bu

(1) Son divan şairlerimizden Trabzonlu Hamamizâde İhsan Bey

HAYAT RÜYÂSİ

Ben çok rüya görürüm; mühim bir kısmı da korkulu sınıfına dahildir. Meselâ:

Bir orman, kesif ağaçlar... yarı karanlık içinde yürürüm. Oraya nasıl geldim, niçin geldim, bu orman neresidir, burâda hüviyetim nedir, yolcu muyum yoksa orman bekçisi miyim? bilmem daha garibi düşünmem bile.

Vaziyetimden öyle eminim ki...

Meydanlık gibi bir yere gelirim. Yoluma bir bostan kuyusu çıkar. Üzerinde tek kalas....

Ben kuyunun etrafını dolaşıp karşı tarafa geçebilirim. Hayır muhakkak o kalasın üzerinden geçeceğim ve bir iki adım attuktan sonra kalas kırılacak; ben kuyuya düşeceğim ve o buhran içinde uyanacağım.

Düşünüyorum: bu dünyaya geldim; ama nasıl ve niçin? bilmem; hüviyet ve şahsiyet burada taayyün etti. Bunlar hiç de benim alışık olduğum şeyler değildi...

Bostan kuyusundan daha korkunç felâketlerle karşılaştım. Ne kuyulara düştüm.

Beni belki inat, belki ukalalık kuyularının etrafını dolaşmaktan men'etti. Bile bile sürüklenircesine kader kalasının üzerinden yürüdüm.

Bu iki rüyadan biri kısa, diğeri uzun. Lâkin zaman mefhumu nisbî olduğı için aralarında bir fark göremiyorum. Bazan rüyada da epey zaman bir yerde kalırım. Senelerin ağırlığını, bezginliğini duyarım. O bezginliği duyuyorum ya, demek ki seneler geçti. Hayatta da bu geçişin ölçüsü ruhumuzda bıraktığı izler değil mi?

Rüyadaki orman, ağaçlar, kuyu, kalas hepsi benim evvelce aşına olduğum şeylerdi. Halbuki hayat rüyasında evvelce bildiğim hiçbir şey yok.

Bu rüya ne kadar tatlı geçerse geçsin idrakim için yine korkunç... Tadı varsa et ve kemiğim duyuyor. Şuurlum işkence içinde kıvranıyor. Bir uyansam; korkulu rüyadan uyanıp sabah ışıkları içinde kendi yatağını, kendi odasını bulan bir insanın huzuruna kavuşacağım.

Uzun hayat rüyası muhakkak çok daha korkunç.

HAŞAFİNİ KÜRÜMÜŞÜNÜ

Yorgun argın eve dönmüştüm. Oğlum, beni yuvarlak ponponlu patiklerle, tombul yanaklarıyla yus yuvarlak karşıladı. Merdivenin başında idi. Başını biraz öne eğik, elleri böğründe... Aşağıdan seslendim:

– Kuzum benim! Ve hemen bir kaç basamak atlayıp yanına vardım.

Öne eğik başını salladı. Tombul yanakları içinde kırmızı bir damla gibi duran dudağını çarpıttı:

– Haşafini kürümüşünü

– Ne... Ne?

Bu sefer kelimelerin ve hecelerin arasını açarak bana anlatmak istedi:

– Ha... şa... fini... Kürü... mü... şü... nü...

Yeni söz söylemeğe başlıyan oğlum, bu kelimeyi nereden öğrenmişti.

Bu Çince miydi, Japonca mıydı?

Ani bir kahkaha ile sarsıldım. Bütün yorgunluklarım, düşüncelerim çürümüş yapraklar gibi döküldü,

Dinç ve çevik bir hamle ile iki kolundan tutup havaya kaldırdım.

O, bu gülünç, manâsız kelimeyi ciddî ciddî tekrar etti:

– Haşafını kûrümüşünü

.....

Kelimeler gökten zenbille inmiş değil a... Onlara bütün manâlarını veren, söyleyenlerin dudakları, işitenlerin anları değil midir?

Her kelime havadaki ihtizazını kaybedip şuuru-muzun enginlerine daldığı dakikada bütün afakiliğinden sıyrılıyor. O artık bizim malımızdır.

O anda bütün yorgunluğumdan, üzüntülerim-den kurtulduğum için mi? bilmiyorum. Neden ben bu kelimeye içe ferahlık veren bir teselli, her ıstırapı hakimâne karışlayan bir kayıtsızlık mânasını verdim: Bu da geçer yahu!

Bana bu kelimeyi bir şifa iksiri gibi sundun oğlum! Ne zaman yorulsam, sıkılsam, yuvarlak ponponlarınla, tombul yanaklarınla sen gözümün önüne geliyorsun.

O zaman rind, lâkayit bütün ıstıraplara meydan okuyorum:

Haşafını... Kûrümüşünü

ISTIRAP SENİ ARIYORUM

Sıcak bir günün akşamında terli, yorgun evine dönen bir insan nasıl soyunup dökünür; mavi serin denizin kucığına atılırsa ben de öyle sonsuz ebediyet denizine atılmışım.....

Göğsümde bir paçavra yığını olan ciğerlerim yok ki zatürrie olacağım diye korkayım. Serinliği adeta içiyorum. Kollarımı oynatmadan parıltılar içinde yüzüyorum; nefesim tıkanmadan derinlere dalıyorum.

Ne kadar mes'udum, ne kadar hafifim.

İçi pamuk dolu bir miğfere benzeyen kafamı uzun konçlu eldivene benzeyen kollarımı, ağır sıkıcı bir çizme gibi beni rahatsız eden bacaklarımı, senelerce bir keşköl gibi taşıdığım midemi kara toprak üzerine bıraktım; hepsinden kurtuldum.

Ne kadar bahtiyarım, ışıklar içindeyim; Güneş var; yakmıyor, okşuyor: Beyaz kelebekler gibi karlar yağıyor; üşütmüyor. Mehtaplar bir ipek tül gibi gözlerimi, içimi sarıyor...

Renk renk çiçekler..... fakat solmuyor.

Ne kadar bahtiyarım.

Fakat hayır; yapamıyacağım. İçimde bir şey eksik.... acı eksik!

Yavaş yavaş bilmeden, düşünmeden sahile, kara toprağa yaklaşıyorum.....

Bir rüya bulanıklığı içindeyim. O paçavra yığınının göğsüme dolduruyorum, içi pamuk dolu miğferi kafama geçiriyor; eldiven ve çizmenin cenderesi içinde, mide denen keşkülü elime alıyorum.....

Ve:

ISTIRAP, SENİ ARIYORUM.

İLÂHÎ ADALET

Îlâhi adalet mevzuunda bir yazı yazayım dedim. Başladım yazmaya. İlk cümle şöyle idi:

<<İyi, kötü; güzel, çirkin daima nisbîdir; bizim hayat şartlarımıza göredir.>>

Aman efendim, sen misin yazan! <<İyi>> dargın dargın yüzüme baktı; biraz edâlî bir serzenişle:

— Beni <<kötüye>> bu derece yaklaştırmakla haksızlık etmiş olmuyor musunuz? dedi.

Hem benim engin vasıflarım var; sizin yazınızda ben yapayalnızım.

<<Kötü>> yerinden memnun olmalıydı. Ama adı kötü. Muhakkak birine sataşacak. Evvelâ bana çattı:

— Meheldir, dedi. Kabahat sende. Beni ne diye bu enayinin yanına oturtursun? Ve sonra <<İyi>> ye dönüp o şirret sesiyle çıkıştı :

— Beğenmiyor musun beni? ben olmasam kim seni on paraya alır? ve kavga başladı.

Hele <<güzel>>le <<çirkin>> saç-saça baş-başa Onlar zaten hiç anlaşılamazlar.

<<Daima>> evvelâ kafasını (Lahavle) çeker gibi ukalâ ukalâ salladı; sonra dayanamayıp birşey söylemiş olmak için:

— Ama efendi, daima da değil. Sen de pek ileri gidiyorsun, dedi.

"Nisbi" rahattı; sesini bile çıkarmadı. Lâkin hayat... O, hiddetten kıpkırmızı kesilmiş; bağıırıyordu.

— Hayat hayattır, efendi, şartı, martı olmaz. Beni ne diye şartın zincirine bağılıyorsun? Ben her zerrenin içinde hür, kayıddan azade dolaşırım.

"Şart" ta vahşi bir canavarı zincire vurup peşinden sürükleyen bir kahraman edası, vardı. O, biraz memnundu; fakat meseleyi, biraz kurcalamaktan kendini alamadı:

— Ama bu her zaman böyle devam edecek, dedi.

Bunların hiçbirisi benim bu cümleyi ne maksatla yazdığımı bilmiyordu ve bilmezdi. Ben de uzun uzun onlara anlatamazdım. Susup bu tarizleri, isyanları tevekkülle sineye çektim. Artık bir daha bu mevzua el uzatmayacağım.

İRÂDE-İ CÜZ'İYYE

Dimağım, nizamsız, avare bir tefekkürle mevzudan mevzua atlıyordu. Bir anda kendimi <<İrade-i cüz'îyye>> girdabında buldum. Düşündüm: dini, felsefî, hukukî cephlerinde aklımın erdiği kadar, dolaşdım. Baktım ki yorulmuşum.

Güya dinlemek üzere bahçeye çıktım ve şezlonga uzandım. Denizi, adaları seyredecek, eğlenecektim. Güç-belâ kendimi bu girdaptan çekip kurtardım. Hakikaten bunalmışım. Önümdeki susam dizisine gözüm ilişti. Dolgun, kuvvetli, bıçak gibi dimdik, açık yeşil renginden sihhat fışkırıyor. Yanı başında cılız bir ot; eğilip bükülüyor.

Aynı toprak, aynı hava!

Şu ot biraz iradesini sarfetseydi böyle dimdik vakur bir susam olamaz mıydı? Hem de baharda tatlı mavi çiçeğini açar; safa verir, safa sürerdi. Biraz sağa baktım: bodur kayısı ağacı bu sene meyva dolu.....Tepesinde penbe yaprağı bir zafer bayrağı gibi dalgalanıyor. Az ilerde telin arka tarafında hemen kayısı kadar boy atmış bir deve dikenini; küstah, serseri, çirkin, başını sallayıp duruyordu.

Aynı toprak, aynı hava.....

Şu deve dikenini biraz iradesini kullansa altın renkli, tatlı, rayihalı kayısılar veremez miydi?

Ne yazık Hakkın kendilerine bahşettiği bu iradeyi kullanmıyorlar.

Velhasıl bu girdaptan birtürlü kendimi kurtaramamışım. Yine içine düşmüşüm. Haberim yok.

İÇTEN GELEN SES

Üniversitenin Süleymaniye tarafındaki yüksek duvarlarının önünden geçiyordum. Mevsim kıştı. O kasvetli duvarların üzerindeki yuvaların birinden bir güvercin sesi geldi. Bir anda zannettim ki o kovuklardan bahar ve sabah fışkırdı. Bir bahar sabahının içler açan havası göğsüme doldu:

Çocukluğumun bahtiyor zamanlarını geçirdiğim evin bahçesinde güvercinler vardı. O serin bahar sabahını, o ıslıl ıslıl temiz güneşi; çocukluğumun bütün bahtıyarlığını sanki bu güvercin renkli ve dolgun göğsüne sığdırmıştı... Bu ses, muntazam fasıllarla tekerrür ettikçe mazi, perde perde açıldı.

Geniş bahçe ile çevrilmiş köşk gibi bir ev önünde sarı kumlarla birbirinden ayrılmış çiçekli tarhlar... Ortadaki büyük göbeğin iki başında iki penbe gül fidanı... Menekşeler... Güneş, sarı kumlar, yeşil çimenler üzerinde akisler yapıyor....

Dört beş yaşlarında bir çocuk o çimenler arasında koşuyor... Bazan bu tarhlı kısım haricinde geniş bir çimenliği gölgeliyen büyük bir ayva ağacına kurulmuş salıncakta sallanıyor.. Bahçenin öteki cihetindeki bir çeşmeden kış, yaz, gece gündüz durmadan akan suyun tatlı şırlıtısını dinleye dinleye bir bardak eriği ağacının altında hılyalara dalıyor.

Ara sıra evin önündeki balkona gözü ilişiyor. Orada altın gözlüklü, siyah çenber sakallı vakur, muhterem bir zatın omuzunda penbe geziden yazlık bir kürk, o çocuğu mütebessim, şefkatlı gözlerle seyrettiğini görüyor... İçinden gurur, naz kabarıyor...

Bütün bu âlem bir güvercin göğüsünden, gürül gürül akıyor... Bu baharın, bu güneşin, bu bahçenin içinde en güzeli bu güvercin sesi mi idi?

O içten gelen ses, bir kadife gibi yamuşak, sessiz bütün ufuklara dağılan ses... o nerden geldiği belli olmıyan, fakat insanı dört taraftan saran, ufkun her köşesinden derin bir ilâhî gibi aksadan ses... Güneş bir güvercin göğsü gibi kabarır, o ses! Bulutlar dalgalanır, yayılır! O ses!

Ana sesi gibi göğsü gürleye gürleye inleyen ses... O içten gelen ses, o içten gelen ses....

İNSAN

Topkapıda Maltepe Askeri Lisesinin otobüsünü bekliyordum. Kahvenin önünde bir kalabalık vardı. Merak ettim, sokuldum.

Güzel bir koç satılıyordu. Koçu satan adam, onu kendi eliyle beslediğini anlatıyor, malını medhediyordu.

İri koç, bir çocuğun saf gururiyle gâh etrafına bakıyor, gâh sahibinin arkasına kavuşturduğu avuçlarına anasının mesesine sokulan bir yavrunun itimat ve teslimiyeti ile sokuluyor; o avuçlar, onun ağzını, burnunu okşuyor...

Bir taraftan pazarlık hararetle devam ediyor...

Koçu satın almak isteyen oranın kasabı idi...

İNANABİLSEM

Oturduğum koltuğun cilalı tahtasına tahta desem inansam!

Kumaşa kumaş desem, yayına yay desem de bunlara hep inansam!

Şu koltuğa ne olur, rahat rahat yaslansam!...

Suya su, bardağa cam desem buna inansam!

Rahatça bir su içsem, serin suya bir kansam!...

Ellerime bakarken kıvranan bir canavar, bir yabancı görmesem; buda benim elimdir diyebilsem yarabbi!

Et bana yabancıdır, kemik bana yabancı!... Her şey bana yabancı!... Beni bulamıyorum.

İNANMAM ARKADAŞ

İnanmıyorum artık, inanamıyorum ben...

Renge inanmıyorum, sese inanmıyorum, şekle inanmıyorum. Kokuya hele... Aslâ!

Yaprak dalın üstünde işveli bir rakkase!...

Çiçek, aşık bekleyen, ipeklere bürünmüş, binbir koku sürünmüş cilveli bir fahişe!...

Hepsi de aldatıyor...

İnanmıyorum artık, inanmıyorum ben...

Bu rakkase sırtından yeşil harmanisini çıkarıp sap sarı bir çula bürünür, başka bir oyunda görünür...

Hazan rüzgârı eser, sevgili kollarına atılan âşık gibi toprağa nasıl düşer?... Oyun bitti mi dersin, hayır aynı dramın başka bir sahnesi bu!...

Bu fahişe sırtından ipek robunu atmaz... Makyajı revnakını biraz kaybeder fakat aslâ silinip gitemez. Hakiki çehresini göremk mukadder değil!...

Neye inanayım ki...

İnanmıyorum artık, inanamıyorum ben...

Darılma sakın dostum, inanamıyorum ben... Sana inanmıyorum, bana inanmıyorum... Kızan var, köpüren var, kıyamet koparan var... Harpler, cinayetler var... inanmıyorum dostum... Gülerler, sevişirler, sarılıp öpüşürler, sevdalara düşerler... İnanamıyorum ben...

Zaman olsa derdim ki ne zaman oyun biter?...
Renkler, sesler, şekiller ne zaman silinecek, altındaki
o varlık, ne zaman bilinecek?

Mekân olsa derdim ki, nerde oynanıyor bu?
Onuda bilmiyorum, bunu da bilmiyorum. Bütün
duygularımın tek bir vazifesi var: O da beni aldatmak!

Yürüyor muyum? bilmem; görüyor muyum? bil-
mem; yaşıyor muyum?... müphem!

Yürümek bu mu dersin; görmek böyle mi dersin;
yaşamak bu mu? Bilmem...

Ben kimin, neyim? Bilmem; var mıyım ben, yok
muyum; Yoksa bir var, bir yok mu?

Bu bir masal azizim, inanmam buna ben, inana-
mam arkadaş!

İPEK BÖCEĞİ

Birisi, ipek böceğini ancak tohum halinde gördü ve öldü. Bir başkası yerde sürünen bir kurt görüp sordu, bu nedir?

— İpek böceği, dediler...

Onun da ömrü vefa etmedi.

Üçüncüsü dut dalları arasında ufak ipek bir yu-murtayı anlamak istedi:

— İpek böceği, dediler...

Ona da kozadan çıktığını görmek nasip olmadı.

Dördüncü bir şahıs da onu kelebek halinde gördü.

Ahrette bunlara ipek böceği nedir? Diye sorunca sırasıyla şu dört cevabı aldılar:

— Göze ancak görünebilir bir darı tanesi...

— Ağır ağır hareket eden çirkin bir kurt...

— İpek yumurta...

— Bir nevi kelebek.

Hâdiseler tekevvünleri esnasında bazan ehem-miyetsiz, bazan çirkin, bazan faydalı, bazan da güzel olur.

İlk sebebi bilmeden, varacağı neticeyi tahmin dahi edemeden son hükmü vermek hiç te doğru olmasa gerektir. Kâinat ise ezelden ebede uzunan bir tekevvün zincirinden başka bir şey değildir.

İSRAFİL'İN BORUSU

Lokomotif koşuyor; arkasında halka halka dumanlar bırakarak soluk soluğa koşuyor... Onu bir demir yığını olmaktan kurtaran bu teneffüsü değil midir?

Bazan dumanlar kesif oluyor, havada epey kalıyor, bazan rüzgâr onları derhal yok ediveriyor.

Bana öyle geliyor ki o halka halka dumanlar geçtiği yollarda dikip kalan mütehassir bakışlardır. Gözü arkada kalmıştır.

Soluklar gittikçe uzamıya başladı, lokomotif yavaşladı, yavaşladı, sesi kısıldı, derin bir ah... boğuldu ve durdu.

.....

Sen yine ateşler püskürerek demirler üzerinde koşacaksın, havada izlerini bıraktığın ihtizazları tek-rar kucaklayacaksın! Ve bütün bunlar için alelâde bir çan, bir tamam ve bir boru kâfi! İsrafilin borusunu beklemeğe lüzum yok.... Üzülme!

JORJ SAN'IN HEYKELİ KARİŞİSİNDA

Geçen gün geldim. Sen burada idin. Melûl mahzun oturuyordun. Dalgın gözlerin bir şeyler düşünüyordu. Bu gün de yine buradasın. Gür saçlarının çerçevelediği ince yüzün, güzel, çapkın ve sivri burnun bana neler hatırlatmadı, neler.....?

Aşk ve san'at tufanının dalgaları, girdapları içinde bütün bir ömür çırpındın. Ve yükseldin! Alçaldın demiyeceğim. İztırap çekenler daima yükselir. Sahil nedir; bilmedim. Bizi ıztıraplar kadar hiç bir şey yükseltemez diyen senin Müsset'in de hayatında söylediği bu en güzel mısraın zincirine vurulmuş, bir promete gibi mermere mıhlанmış duruyor. Hangi zalim çekiç sizleri bu mermerlere hapsedti?

Hayatta yerinde duramayan, fırlayan ve yükselenlerden yaradılışın bu acı bir intikamı!

Otur Jorj San, otur, otur biraz dinlen; az ilerinde Standal da bir mermer hücrenin yavarlak penceresinden seni seyrediyor, daha bu bahçede kimler var, kimler.... ama hepsinin acısı sanki Verle'nin yüzüne çökmüş! Ne yapalım; siz de rahat otursaydınız, alel'âde bir insan olsaydınız; şimdi kimbilir hangi seyyarede keyif sürecektiniz. Meheldir sizlere!

KADER ve HAYAT

Güneş vurmuş yeşil çemen üzerinde güzel bir güvercin, önünde kayıtsız adımlarla yürüyen dişinin etrafında binbir şaklabanlık yapıyordu. Yerlere kapıyor, arasına uçuyor, gelip önüne konuyor. İçten gelen bir sesle ona yalvarıyor, çırpınıyor; dişi bunlardan sanki habersiz bir yol tutturmuş; sakın, muntazam adımlarla yürüyor. Bütün bu coşkunluk, ihtiraslarımızın öznünde kaderin yürüyüşü gibiydi.

O başı yerlerden çırpınırken dişi bir anda uçuveriyor..... Hayat gibi.

KARA KIZ

Vadiye güneşin yavaş yavaş sararan ışıkları süzülürken tepede iki boynuz teressüm etti.

Bir manda ağır ağır geliyor. Yanındaki çobanın kucağında yeni doğmuş bir malak var. Kara Kız doğurmuştu.

Malak, pırıl pırıl siyah tüylü, vücuduna göre kalın ve biçimsiz bacaklı mini bir sarsak!

Kara Kız mânalı gözlerini süze süze onu emziriyor, yalıyor.

Artık yavruyu anasından ayırmak zamanı gelmişti. Çoban malağı kucaklayıp yavrulara tahsis edilen çitin içine bıraktı. Anası, ağır ve azimkâr adımlarla onu takibetti. Çitin üstünden derin bir zevkle yavrusunu seyrediyordu. Çoban, anayı bu haklı zevkinden de mahrum etmek istedi. Onu tekrar mer'aya döndürecekti. Bir iki çağırdı. Kara Kız, oralarda değil! Mânalı ve süzgün gözleriyle yavrusunu, aylarca kaniyla canıyla beslediği yavrusunu temaşaya dalmıştı. Bağırmanın para etmeyeceğini anlayan, fakat Kara Kız'ın nasıl görünmez bir zincirle o çitin içindeki mini miniye bağlandığını anlamıyan çoban sopaya mürâcaat etti.

Vurdu, o biraz evvel çok ağrıyan böğürlerine vurdu. Zavallı ana bir iki defa başını salladı. İkinci üçüncü sopada sürüklenir gibi bir kaç adım attı, gene durdu. Bir türlü ordan ayrılamıyordu. Nihayet o ağır gövdeden hiç umulmayan bir çeviklikle çobana öyle bir hücum etti ki, bu zalim ve idrâksiz mahlûk eğer bir iki saniye daha olduğu yerde kalsaydı karnı deşilip ölecekti.

Yavrusunu yanına verdiler. Şaşkın ve muvazenesiz adımlarla yanında yürümeğe çalışan o minicik sarsağını yalaya yalaya sarışın bir lohusa hüznü ile ufkun turuncu atlasına uzanan güneşe doğru yola koyuldu. Kuyruğuyla havada kavisler çiziyor, sanki güneşe mendil sallayıp müjdeliyordu.

İşte yavrumu aldım, geliyorum.

KANLI AĞIZ

Kemer altından Süleymaniyeye doğru gidiyorum. Hafif bir yağmur çiseliyor. Bu çipil hava iliklere işleyecek kadar rutubetli...

Soldaki evlerden birinin merdivenine büzülmüş bir kedi gördüm. Her halde pek kanlı bir boğuşmadan postu dar kurtarmış.. Gözleri yorgunluktan yumulu; çamurun renksiz rengine bürünmüş, ıslak tüyleri birbirine yapışmış; ağzı kafası kan içinde... İğrenç, fakat zavallı...

Baharla arkadaş bir kanat sesi! Havanın bu pis sessizliğini bir anda değiştiren, güzelleştiren bir kanat çırpıntısı...

Hilkâtin özene bezene çizdiği sihirli hatlarla bir karış içine levend bir endamın tatlı inhinâlarını sıkıştırdığı bir güvercin, insanın avuçlarında okşamak ihtirası gıcıklayan güzel kuş, kedinin önüne kondu. Bir sağa bir sola baktı, havalandı.

O miskin, o yerinden kımıldanmaktan âciz kedinin yumuk gözlerinden bir cereyan geçti. Tırnaklarında yırtıcılığın meddû ceziri dalgalandı. Ve nihayet o kanlı ağız bir tarif sahifesi gibi açıldı.

KUĞULAR

Hafif sisli bir gün, ılık bir sonbahar günü.. Paris de Monsuri parkındayım. Ortasında sun'i gölü ve bir kaç yerinde küçük çağlayanları olan bu park: zevkin, san'atın ve bilhassa bakımın bir âbidesi... Yer yer penbe, mavi, sarı çiçekleri; suyun üzerine eğilmiş zarif ağaçları, salkım söğütleri; burasını bir cennet bahçesi haline getirmiş.

Etraf yüksek ağaçlarla o kadar itinalı sarılmış ki civardaki binalar kat'iyen görünmüyor. İnsan, kendini bir şehir içinde değil, tabiatın kucağında hissediyor.

Lâkin bu parkın en güzel süsü, kuğular...

Suyun üzerinde hafif izler çizerek ağır ağır ilerlerken sakın bir denizde süzülüp kayan beyaz kotralara ne kadar benziyorlar.

On beş tane kuğu var.

Bazıları şerefli insanlar gibi daima dik ve yüksekte..

Gözleri ile gagalarının birleştiği yere hilkatini çizdiği siyah bir iki çizgi onlara ciddi insanların sevimli huşunetini veriyor. Ciddi ve vakur bir sekinet içinde etrafı süzerek ağır ağır ilerliyorlar. Bunlarda öyle dervişane bir istigna, huzur; ve kanaatin verdiği saadet var ki...

KUKLA

Geçerken gözüme ilişti. Lüksemburg bahçesinin bir köşesinde ufak bir kukla tiyatrosu var. Bir taraftaki camlı yere reklam olarak birkaç kukla yerleştirilmiş.

Acayip tipler, yüz hatları mübalağalı bir şekilde karikatürize edilmiş. Ayrı bir âlemin ve hayatın tipleri olduğu için mahiyetlerini anlayamadım. Sanatkâr, yaratılıştaki gördüğü şeyleri kendi muhayyile ve gayesine göre yan yana getirmiş.

Güzel.. hepimiz yaratılışı yaşıyor ve onu taklit etmiyor muyuz?

Bir an muhtelif uzuvlarına bağlı iplerle aynen canlı imiş gibi oynatıldıklarını tasavvur ettim. Oynatan bir perde arkasında görünmüyor; fakat iplerin uçları parmaklarında....

Bir de kendime baktım. Bu kuklalar ile aramdaki farkı düşündüm; Şunu buldum;

Bunları oynatan, Haliki taklit etmek istemiş ama hiç muvaffak olamamış. Foyası, yani ipleri meydanda pek fena sırtıyor.

Ama zerrelere kürelere kadar bütün varlık âlemini iradesinin ucunda oynatan benim Halikim, hiç bir ip ucu göstermiyor ki.....

Gölün kenarındaki kanapelere sandalyelere oturan kadın, erkek ve çocuklar bazen onları beslemek için getirdikleri ekmekleri önlerine atıyorlar Onlar bu nimeti ağır ağır, derin bir istiğna ile lûtfen yiyorlar. Ve bir hayli de düşündükten sonra...

Kaderin önlerine getirdiği nimetin meşru olup olmadığını düşünen fazilet sahipleri gibi... Hiç dilenmiyorlar. Şerefli insanlar gibi başları daima dimdik. Birkaç tane de yeşil baş ördek var.. Bunlar kuğuların yanında transatlantiğin eteklerine sarılan küçük deniz motarlarına benziyor.

Hilkat kuğuya öyle bir azamet vermiş ki...

Elindeki ekmeği küçük parçalara bölüp kuğuları besleyen bir ailenin yanından geçiyordum. Sevimli bir yavru, cıgıllıklar atarak, zıplıyarak babasının verdiği parçaları kuğulara atıyor, ne kadar da seviniyor. Sanki o ekmeği kendi kazanmış ve bir yoksulu besliyor.

Hep öyle değil miyiz? Yaptığımız bir ihsanı kendimize mal ederiz. Düşünmeyiz ki bir buğday danesini vücuda getirmekten âciziz. Kimden alıp kime veriyoruz?

Kuğular, sadece kendi önlerine düşen parçayı alıyor, bir diğerrinin önüne düşene bakmıyor bile...

Bir anda nereden çıktı, bilmem, bir yeşilbaş ördek bir kuğunun vekar ve tefekküründen istifade ederek gölün kenarındaki çimenli yere acele acele, sefil, sefil tırmandı, bir ki parçayı kapıp suya girdi. Çaldığı lokmayı çabucak zıkkımlandı. Kuğu, şöyle hafif bir istihkar ile baktı ve hiç bir aksülâmel göstermedi; derin bir düşünceye daldı.

Bana öyle geldi ki; <<bu sefili de Allah yaratmış. O da alçak yaradılışının nimetini yiyor, mazurdur.>> Diye düşünüyor.

Dalmışım.... Bir an içimden, <<Ne olurdu bu sefil, haris, şerefsiz yeşilbaş ördekler olmasa da bu âlem, kuğuların beyaz, dik ve şerefli başlarıyla süslense?>> dedim.

Ama o zaman şerefın değeri neyle ölçülecek?

Hakkın yarattığı her şey yerinde ve güzeldir.

9/Eylül/1969 Paris

KURŞUNCU TEYZE

Çocukken biraz ehemmiyetlice hastalandığım zaman annem, kurşuncu teyzeyi çağırttırdı. Beni yatırır, üzerime bir örtü örterler. Erimiş kuşun suyun içine boşaltılır. Tok, cızırtılı bir ses, beni ürpertirdi.

Ondan sonra küllü, bulanık sudaki ufak kömür parçaların arasından kurşun çıkarılır. Kurşuncu teyze tabiattan aldığını ruhunun ateşinde eritip eserine sıcak sıcak aksettiren bir san'atkâr gururiyle garip şekiller gösteren o yamru yumru külçeyi ortaya kor.

Üzerinde tetkikler yapılır, kalb, ciğer gibi mühim uzuvlara teşhisler konur. Bunlar ne dereceye kadar isabetlidir bilmem.

Fakat ben kurşuncu teyze derecesinde bir san'atkâr olmayı ne kadar isterdim.

MERMER FACIA

Saray içi parkında geziyordum. Yeşillikler ortasına kurulmuş mermer bir facia ile karşılaştım. Evvelce ehemmiyet vermediğim bu heykele sebebini tahlil edemediğim bir duygu ile yaklaştım:

Bir arslan, bir ahuyu parçalıyordu. Tüylerim ürperdi. Ahunun burulu boynunu görüp o acıklı halini derinleştirdikçe derinleştirdim aklım, başımdan gidiyor zannettim.

Çelik pençeler içinden fışkıran kan, sanki köpüre köpüre çemenlerin üzerine akıyordu... Ufuklar karardı... Dayanamadım, oradan ayrıldım. Düşünerek yoluma devam ettim.

Düşündükçe manzara değişti. Yağlı boya bir tabloya yakından bakan evvelâ biçimsiz bir boya yığını görür. Uzaklaştıkça o yığın ne kadar manâlar alır, ne kadar güzelleşir.

Ben de et, kemik ve sinirlerimle bu tabloyu seyretmişim. Onlardan ayrıldığımı zannettiğim zaman hükmettim ki:

Ahu, parçalanırken ne derece masum ise, arslan parçalarken o kadar güzeldir. Kâinatın büyük ahengini ahunun ıstırabından, arslanın neş'esinde görmek ve tatmak sakattır sanırım. Aynı pençe, arslanın mide-sinden ve tırnaklarından ahunun ciğerlerine geçmiş-tir.

Büyük hayat kanunu; yırtıcı pençelerin, mazlûm feryatların, ipek vicdanların arasından; nefret etmeden, içi sızlamadan, hayran kalmadan mecrasında rahat rahat akan bir ırmağın sükûn ve huzuruyla geçip gidiyor. Renk içinde cereyan eden bu renksizlik nereye gidiyor, nereye?

MARİ DÖ MEDİÇİ

Lüksemburg bahçesinin bir tarafı FRANSA tarihinde heykellerine tahsis edilmiş. Onları seyrederim. Sırasıyla BLANS DÖ KASTİL, AN DÖ BOJÖ, MARGARET DANGULEM.... MARİ DÖMEDİÇİ..

Mediçi..... çocukluk hafızamın karanlık dehlizlerinden bir cadı fırladı. Herhalde o da bu kadar güzeldi. Onu romancılar ne kadar korkunç tasvir etmişler.

Binbir entrika ve cinayetin arkasından benim çocukluk hayalime KATERİN DÖKMEDİÇİ öyle bir canlılıkla hücum etti ki tüylerim ürperdi.

Herhalde o da böyle güzeldi. Çirkin olsaydı her biri ayrı bir büyü isteyen o işleri nasıl başarırdı. MARİ DÖKMEDİÇİ'nin heykeline baktım, gözleri ayaklarının altında çırpınan ihtişamı seyrederim gibiydi. Bir endam bir duruş ki..... başındaki tacın sivri yerleri gökkubbeyi ha deldi ha delecek..... Kaşları iradeden yontulmuş.

Acaba din namına o SEN BARTELEMİ gecelerini böyle güzel bir MEDİÇİ'mi kana bulamıştı? Bu dökülen kanlar, bu ahenkli çok güzel göğsün

altındaki kalbi hiç mi sızlatmamıştı? İnanmasam hakkım var. O güzel vücuda bir ifrit nasıl yol bulup girer. Belki onun da bir heykeli yapılmıştır. Elbette o taş parçası KATERİN DÖ MEDİÇİ değildir. Şimdi ben MARY'nin heykelinde onu görür gibiyim. O da ebediyyetin eşğine güzelliğini, gözlerini, endamını, iradeden yontulmuş kaşlarını asıl asıl bu mermerde ifadesini bulan kalbini bıraktığı zaman vazifesini iyice başarmış bir insan huzur ve itminanı ile:

— İşte Rabbim, görüyorsun ki bana emanet ettiğin bu silâhları çok iyi ve çok yerinde kullandım şimdi onları sana iade ediyorum diyecektir.

NEREDESİN BOYACI

Biri âbide açılıyordu. Üzerini örten perde, kıvrım, kıvrım sıyrıldı. Güzel san'at eseri, hayran gözlerimiz önünde yükseldi.

Küçükken babamın anlattığı bir hikâyeyi hatırlayıverdim: Bahar zamanı imiş Dağıstanda bir yolcu köyden köye giderken bir dağ eteğine varmış.

Bakmış kırmızı, mavi, sarı, mor, penbe, beyaz çiçekler bu tepenin yamacını kaplamış.

Hafif rüzgârlar ile dalga dalga köpüren bu renk, ılık tufanı yolcuyu bir yıldırım gibi bir anda çarpmış, neler olmuş o anda, kimbilir neler olmuş; başlamış bağırmaya: Neredesin boyacı; boyacı sen nerdesin?

Renkleri öpen bu ses, vadileri dolaşmış; köy köy duyulmuş bu ses; şehir şehir çınlamış: Neredesin boyacı boyacı sen nerdesin?

Bu zavallı meczubu çocuklar taşlamışlar; büyükler kovalamış... O, istifini bozmaz; gözü meçhul. bir ufkun çizgisine dikilmiş, mütemadiyen arar, sorar, arar dururmuş.

Karanlık gecelerin korkunç hayaletleri bu suali dinlemiş, tipilerin feryadı, şimşek şakırtıları bu sesi boğamamış.

Kış demez, bahar demez gece gündüz dolaşır;
zavallı, neyi arar?

Kimbilir neler olmuş; neler olmuş o anda? Belki
ufuklar boyu uzayıp giden perde kıvrım kıvrım sıyrılmış... Bilmem ki neler olmuş!

Babamın tatlı sesi, halâ kulağımdadır:

Neredesin boyacı, boyacı, sen neredesin?

NANKÖRLÜK

Bir cetvelle çizilmiş kadar düzgün ağaçlar arasında yeşil, muntazam tarhlar..... Bir uçta iki tarafı kubbeli süslü ve muhteşem bir bina. Önünde yüzü binaya dönük bir heykel; kanépeye oturmuş âdetâ eserini gururla seyrediyor

Zaten Paris, yer yer, park park kültürüne ve endüstrisine hizmet edenlerin heykelleriyle dolu. Cumhuriyet Fransası'nda türlü inkılâplara rağmen Goluva'lardan, Versengetoriks'ten başlayan imparatorlar ve Krallar silsilesi, debdébeli bir mazinin şerefli hatıraları kadar derin bir sevgi havası içinde yaşıyorlar.

Bütün san'at inkılâplarına rağmen 16. ve 17. asrın klâsik, müteakip devrin romantik şairleri, Verlen'e kadar âdetâ kalkıp konuşacakmış gibi canlı, san'atın kucağına yerleşmişler. Bugünkü medeniyet refah ve ihtişamın tek izahı bu heykellerde.

Belli ki bu millet nankör değildir. Bir Rusya hezimetine Napolyon'u feda etmemiş. Mazisine öyle bir gurur ile yaslanmış ki.....

Bence bütün ahlâksızlıkların kökü nankörlüktedir. Büyüklerine karşı nankörlük bu zincirin sadece bir halkasıdır. Fakat bu halkalar birbirine çok sıkı bağlanır. İnsan Hakkın kendine bahsettiği sıhhatten başlayarak teneffüs cihazına, kendine hizmet için çıkarılan tabiata, her taraftan vicdanına ve şuuruna bar-bar bağırarak hakikate kadar hiç bir şey nankörlük etmemelidir.

NEBATLAR MES'UT

Her yaprağın üzerinde inanılmaz bir itina titriyor. Hepsi güzel, hepsi canlı... Neş'eli kuş cıvıltıları arasında tatlı bir bahar rüzgârının keyfini sürüyorlar.

Ansızın az ilerdeki hayvanat bahçesinden bir arslanın kükremesi, âdetâ durgun bir göle bir anda yuvarlanan muazzam bir kaya parçası gibi bu huzur havası içerisinde gürledi. Bu kükreme değil arslan uzviyyetinin inlemesi idi; bu, arslanın demire isyanıydı. Aynı park içinde nebatlar ne kadar mes'ut, hayvanlar ne kadar bedbahttı.

Bir de dünya içinde insanları düşündüm.

NEYE HİDDETLENMİŞİM Kİ...

Saray içi parkının denize bakan yukarı, geniş kısmındayım. Demir parmaklığın hemen önüne atıvermiş kanapeye oturdum.

Şehir cayır cayır yanarken burada serin, tatlı bir rüzgâr esiyor. Lâcivert deniz çırpıntılı, ışıkh... Boğazın uzak bir tepesinde iki fıstık ağacı... Ben, bunları birbirine ekleyerek bir hûlya cennetine dalmaya hazırlanıyordum.

Demir parmaklığın altındaki genişçe set üzerinde yürüyen, karafatmadan daha büyükçe iri bir böcek dikkatimi çekti. Hantal bir yürüyüşle ağır ağır ilerliyor; bazen durup bir sarsılıyor; tekrar yürüyüşüne devam ediyordu. Her durup sarsılıştaki kudretini biraz daha kaybeden bu hayvan, hasta mı idi ?

Eğilip dikkatle baktım; ne göreyim; belki bunun onda biri kadar başka bir böcek, zavallının başı üzerinde döne döne uçuyor ve ara sıra hızla üzerine inip dalmıyor mu?

Her daladıkça bu kocaman hayvan, belki biraz daha yaralanıyor, belki de zehirleniyor. O-küçük zalimi elimle kovdum, olmadı. Ele avuca sığmıyor ki... Parmaklarımın arasından girip avını muntazaman yaralıyor. Tatarcıktan biraz büyükçe! Nasıl tutulur, nasıl kovulur?

O kadar uğraştım. Bu zavallıyı o afacanın elinden kurtaramadım. Bir kaç defa daha vurdu; nihayet yere serdi.

Artık ne serin rüzgarı, ne ışıklı denizi hissediyordum. Girmeğe hazırlandığım hülya cenneti yıkılıp gitmişti.

Ufak canavar, avını bacağından sürükleyip demir pamaklığın arkasında kaybolurken belki bu cinayete manî olamadığımdan dolayı aczimden, belki derin bir merhametten o kadar hiddetle ellerimi birbirine vurmuşum ki sol elimin sızladığını duydum.

Aklım başıma geldi. Zavalı ben neye ve kime hiddetlenmişim ki!...

ÖRDEK

Geniş göğüsünü durgun suya vermiş, rahat kayıtsız gidiyordu. Bir an bu ördeğe gıpta ettim.

Küçük, bir sun'i gölün içinde idi. Gölün ortasında salkım söğütler arasında bir adacık onların karaya çıkıp yumurtlamak ihtiyacını sağlıyordu. Ne kadar rahat ve kayıtsızdı. Sakin bir denizde ilerleyen bir yelkenli kadar insana zevk veriyordu.....

İçin için çalışıp da didindiğini hiç açığa vurmayan insanlara benziyordu. O insanlar ki çalışmak onlar için nefes almak kadar tabiidir.

Bu ördek suyun altında çalışıyordu. Adacıkdaki salkım söğütlere, etrafımı çeviren yüksek, yemyeşil, dipdiri ağaçlara baktım onlar da suyun yüzünde yüzen ördek kadar rahat ve sakindiler. Toprağın altı nasıl çalışıyordu! Orada ne mühendisler, ne kimyagerler, ne dekoratörler, neler neler vardı.....

Fakat ne bir ses ne bir nefes.....

Bütün yaradılış suyun üstünde rahat yüzen bir ördeğe ne kadar benziyor.

PATELLÂ

Napoli'de Merceîlina sahillerinde deniz hayvanlarının kabularından san'atkârane şekillerde yapılmış biblolar satarlar. Bu sergilerden birini seyrediyordum.

İnsan eli büyükölüğünde bir manzara kaşısında hayretle irkildim. Bu bir deniz mahlukunun kabuğu idi.

Benim diyen bir ressamın yapamıyacağı kadar renkli, parlak bir tablo karşısındaydım. Yeşil rengin türlü nüanslarından sedefin, içinde tatlı bir sıklamen rengi dalgalanan baygın beyazlığına kadar binbir rengin yaldızlı pırıltılarına bürünmüş bir tablo..

Bu renkler öyle bir ahenk içinde şekilleniyordu ki hayran oldum. Bu hayvanın adını sordum: Patellâ dediler; midye cinsindenmiş.

Bu kabuğun içi birkaç gün evvel gezdiğim Napoli krallarının muhteşem süslü sarayından dahâ cazibeliydi.

Bu müstesna san'atkârla konuştum:

— Patellâ dedim, bu tabloyu muhakkak sen yaptın. Sen yaptın ya bu renkleri, bu yaldızları, bu sedefleri nerden buldun? Evet, bu birbirinin içinde

bir musiki parçası kadar ahenkle sarmaşdolaş olmuş renkleri muhakkak sen bulup yerli yerine yerleştirdin. Bunda terddüdüm yok. Ama bu san'ati nereden öğrendin. Sen de Napoli kralları gibi kendi çapında bir saray yaptın. Orası öyle, bunu bu insan aklımla iyi biliyorum. Ama merak ediyorum; onu bu derece muhkem ve ölçülü nasıl yaptın?

Bu mini-mini sarayı senin bünyene göre yapmak istiyen bir mimar kimbilir ne kadar çalışır. Sen mimariyi nereden öğrendin?

Görüyorsun ya, insanım; oldukça aklım ve mantığım var. Bütün bunları senin yaptığını biliyorum da bazı teferruat hakkında şüpheye düşünüyorum.

Patellâ renkli sarayının menevişleri arasından bana gülüyordu ve söyle diyordu:

— Dostum ne yazık, aldanıyorsun. Sen fırçayı ressam sanıyorsun.

PERDE İNİNCE

Yavaş yavaş perde indi. Arkasındaki ışıklar söndü. Piyes bitmişti.

Soğuk, rüzgârlı caddeye çıktım. Yürüyor ve düşünüyorum. Piyesteki İmparator yıldızlı mukavva tacı başında, uzun sırmalı harmanisi sırtında gözümün önüne geldi. Gür ses kulaklarımda çınladı. Bu taç, bu harmani şimdi tiyatronun gardrobuna dönecekti. Ne çıkar. Yıldızlı mukavva ile murassa bir taç arasında pek fark yok ki... Madem bir gardroba avdet edecek. İmparator hazretleri, az sonra benim gibi elleri cebinde paltasonun yakası içine büzülmüş, gecenin karanlıklarına dalacak...

Vak'alar birer birer gözümün önünden geçiyor. Harareti bir aşk sahnesini hatırlıyorum. O sevenler, şimdi ayrı ayrı apartımanlardaki yatak odalarına kavuşmak için can atıyorlar.

Caddenin sert esen rüzgârı, onları bu rüyadan uyandıracak....

Bütün bir hayat, ikballer, aşklar, felâketler, zulümler; içindeki hayat ışığı sönüp ağır, ağır bir göz kapağı gibi inen perdenin arkasında kaldı.

PANDELİ BABANIN⁽¹⁾ MAKASI

Pandeli Baba, yalnız bir bahçe ve çiçek mütehâssısı değil bir renk ve şekil sanatkârı...

Renklerin imtizacı, ağaçların ahengi harikulâde...

Tarhlar, her biri insanı ayrı bir hayal iklimine götürecektir kadar mütenevvi. Gözleri, yeşil bir rüya içinde renk çiçeklerin raksına dalıyor. Ağaçlar türlü şekillere sokulmuş; top top mahrûti...

Pandeli Baba'nın makası öyle maharetle, dikkatle çalışmış ve çalışıyor ki... Hepsi terü taze, pırıl pırıl; üzerlerinde bir zerre toz yok. Günde kimbilir kaç defa sulanıyor, yıkanıyor.

İnce bir patikadan büyük otele çıkıyorum. Yavaş yavaş ağaçlar, tabii şekillerini almaya başladı: Enine büyümüş, boyuna büyümüş, yan yatmış; daima su verilmediği, yıkanmadığı için üzerleri biraz tozlu...

Acıdım; <<zavallı sizler, dedim, bakın aşağıdaki ağaçlar ne itina görüyorlar. Günde birkaç defa su veriliyor. Ayaklarının altında binbir nakışlı İran halısı..... hepsi ayrı biçime sokulmuş.>>

(1) Pandeli Baba Yalova kaplıcalarında baş bahçıvan

Birbirine girmiş dalların siyah keçi postuna benzeyen gölgesine kurulmuş bir ağaç, güldü: <<Biz mes'uduz, dedi, baksana onlar o suyu, o itinayı, o tualeti, o halıyı bulabilmek için neler feda etmişler; maymuna dönmüşler. Onlar ağaç mı? Asıl ağaç biziz; biz hürüz. Her ne bahasına olursa olsun Pandeli Baba'nın makasını istemiyoruz. Sen bize değil, kendine acı.

RÜZGÂRA SOR

O anda yapacağı iş hatırına gelip birden yerinden fırlayan bir insan gibi âni bir rüzgâr esti, tozları havalandırdı. Şevk ve neş'e ile işine koşan bir amele kalabalığı içine düşmüş gibi oldum. Her zerre bir işe koşuyordu. Kimbilir bunlardan bir kısmı belki de bu bahçede yer yer heykelleri yükselen kraliçelerin dudaklarında, göğüslerinde saltanat sürmüşlerdi. Belki bir kısmı kaldırımlarda sürünen bir sarhoşun kızarmış şiş burnunda ıstırap çekmişti. Bir kaç büyük âlimin kafasından mantığın cenderesine düşmüş, belki de bir sanatkârın ruhunda isiğrak'a dalmıştı.

Hepsinde vazifesine koşan bir insanın coşkun neş'esi vardı. Sordum:

— Böyle şevk ve hararetle nereye koşuyorsunuz?

Biri o telâş içinde cevap vermek nezaketini benden esirgemedi. Eliyle arkaya doğru işaret ederek:

— Rüzgâra sor, dedi.

Kendi kendime söylendim:

— O rüzgârı bulsam ben de nereye gittiğimi öğreneceğim ya!

RENKLİ MAYMUN

Paris Nebatat Bahçesi'nde maymunlar dairesini geziyordum. Her cins muymunun yeri ayrı. Birbirlerinden parmaklıkla ayrılan oldukça geniş ve yüksek bölmelerde yaşıyorlar. Sık demir çubuklar arkasından bazan birbirleriyle ahbaplık da ediyorlar. Yere serilmiş temiz samanlar, onları, taş veya çimento-nun zararlarından koruyor, kâh cambazlık ediyorlar, kâh bitleniyorlar, kâh parmaklıklardan ellerini uzatıp seyircilerden fısuk istiyorlar.

Bir bölmenin önüne geldim ve hayretten dona kaldım. O ne azametti, kibir ve gururun heykeli yapılsa muhakkak model olarak bu maymunun vücut ölçüleri alınır. Kafa o kadar dik. Alnından çenesine doğru çekilen bir hat hemen hemen bir amut. Fakat bir gurur hiç de sebepsiz değil.

Sivri uzun yüzünün ortasında alnından burunun altına kadar sıklâmen renginde bir çizgi... Beyaz yanakları üzerinde tüyler bir Alaimi semâ. Uçuk pembenin türlü nüanslarından tutunuz da mavi ve yeşile, uçuk sarıya kadar türlü renkler. Vücudu tatlı koyu kahverengi.

Bir renk saltanatı ki sormayın! Nazlı, edâlı bir manken zerafeti ile bir de arkasını döndü, aynı renk çeşitleri..... Sanki baygın bir gurubun ufuklara akseden soluk tatlı renklerini işlemeye çalışan bir ressamın paleti. Bu renkleri bir an ayrı ayrı, başka başka yerlerde tasavvur etti mi; nekadar güzellikler yaratabilirlerdi. Fakat nereye düşmüşler? Hilkat'in bazen iğrenç şeylere bol bol verdiği güzellikleri düşündüm. Sonra da bu düşüncemden utandım.

Muhakkak onun oraya verilmesi lazımdı. Yarıdılıştı herşey var; fakat hata yoktur.

SARI SAÇLAR

Etrafı menekşelerle çevrilmiş bir havuzun başındayım. Karşımda bir ağaç, yeşil yapraklarını tatlı bir rûzgâra bırakmış...

Bu pırıl pırıl kaynaşan yaprakların sudaki akislerine gözlerim ilişti:

O ne donuk renk idi yarabbi! O canlı yeşil, tozlu bir yosun rengine dönmüş. Yaprakların üzerinde cıvıldaşan nurlar, paslı eski bir aynanın boğuk, yaşlı aydınlığını andırıyor.

O güzel bir yavrunun tatlı yaramazlıklarına benzeyen çırpınışlar; suda düz, koyu renkli cansız bir levha halinde...

Menekşelere baktım. İçim sızlaya sızlaya gördüm ki onlar da başka bir havuza düşmüşler. Bu havuzun içine muhtarip yılların karanlığı sinmiş; ötekinden daha kesif...

O menekşeleri ancak <<Mücteba bey>> tepesinde seyrettiğim güneşin dalgalara serdiği sırma saçların aydınlığında biraz farkedebilir gibiydim.

Onbeş sene evvel bir sabah, Pendik'te <<Mücteba bey>> tepesinde güneşin doğuşunu seyrediyordum. On yedi on sekiz yaşlarındaydım. Sakin denizin üstüne güneşten sanki bir yakut şalâlesi akıyor... Bu, kırmızı rengin bir şehráyini... Geniş bir yol halinde güneşe kadar gidiyor. Bir an başımı mavi göklerin bahtiyar rüzgârları içinde hissettim. Emeller ve hayâller ufkun bir köşesinden ötekine koşuyor, denizlere sığmıyor, ufuklardan taşıyor.

Güneş, ayaklarımın altına yakutlarla işlenmiş penbe, ipek bir halı döşemişti. Yürüdüm o halının üzerinde yürüdüm.

Mavi göğün bahtiyar rüzgârları başımda esiyor, esiyordu.

Dalgaların üstünde kaynaşan yakutları kanımın ta içinde tutuşan alevlerin akisleri sanmıştım.

O ateşin alevler, yavaş yavaş sarardı.

Şimdi deniz üstüne uzun dalgalı sırma saçlar serilmiş gibi...

Evet gençtim, hayata ben de işte bu güneş gibi dalgalı saçlar arasından doğmuştum...

SECDE

Tren bir dönemeçten kıvrılır kıvrılmaz uzakta bir dağ belirdi. Sivri, yalçın tepesine güneş vurmuş, etrafındaki sis içinde pırıl pırıl parlıyordu. Adeta göklere isyan bayrağını çekmişti. Yüksek başı gurur ışıkları içinde....

Tren gidiyordu. Sağ tarafta koca bir çınar, kurumuş devrilmişti. Derin bir üzüntü ile âdetâ çöktüm.

Hayalimde, bir mezarlık canlandı. Serviler dimdikti, ama altlarında yatanlar yerlere serilmişti. Bu selviler de birgün kuruyup devrilecek.

Allahlık dava eden firavunların mummyaları ehramlar altında serilip yatmış! Ehramlar... onlar da çökecek. Ebediyet önünde bir zaman meselesi...

Sivri, yalçın tepedeki isyan bayrağı da güneşin bir oyunu ile karacak; kimbilir ne kadar asır geçecek; O sert, haşın kayalar da toz olup yerlere kapanacak.

Yıldızlar, Güneşler devrini tamamlayacak.. onlar da, üzerinde yaşadığımız toprak gibi yerlere kapanacak...

Düşündüm, yalnız ummanlar daimi secde halinde, dağlar gibi dalgalar ancak tekrar secde etmek için şahlanıyor.

Ne bahtiyardır o ummana benzeyen insanlar ki zamanın amansız pençesi enselerine basıp toprağa çökertmeden, burnunu yerlere sürmeden evvel ruhları daimi bir secde halindedir.

SİZ DE Mİ?

Bir talebeme, dedim birgün söz arasında:

— Peki yavrum İnşallah!

Hafifçe gülümsedi, hayretle dedi bana:

— Siz de inanırsınız demek, hocam, Allaha.

Ben de gülerek dedim: yanlış sordum sanırım;

Şöyle sormalı idin:

— İnanır mısınız siz bir şey'e ondan başka?

— Hayır, yavrum, inanmam

Ne bana inanırım, ne sana inanırım,

Ne de bu kâ'inata.

İnanırım çünkü ben o bir olan Allaha.

Birden şaşırdı, sordu: Peki nerde o amma?

— Gözünün önündeki PERDENİN arkasında.

ŞAŞTIM, KURUDUM, KALDIM

Maltepede mehtaplı bir gece... Şezlonga uzanmış, üç dört yaşlarındaki oğlumla konuşuyorum:

— Ne güzel mehtap, değil mi Adnan?

— Bu ayı oraya kim asmış baba?

— O görünmez bağlarla göğün bir tarafına asılmış

— A... A...

Onu hayretten hayrete düşürmek istedim. Biraz ukalâlık ihtiyacını da duymadım değil...

— Sen ayı soruyorsun. Yıldızları düşünmüyor musun? Onların her biri bizim dünyamız gibi birer dünya!

— A... A... E... Onlarda mı görünmez bağlarla asılmış...

— Evet, hem hiç birisi yerinde durmuyor, fırıl fırıl dönüyor. O, kimbilir nereden öğrendiği bir oyunu tekrar etti:

Mini mini ellerini evvelâ dizlerine, sonra birbirine vurdu, hacivat gibi yumrukların sıkıp çenesinin altına götürdü ve bu üç harekete sırasıyla üç kelime ilâve etti: Şaşım, kurudum, kaldım.

Zavallı çocuk, alışkanlıkla kimbilir ne kadar alelâde gördüğü bu ay ve yıldızların cazibe kanunlarıyla birbirine nasıl bağlandığını, o görünmez bağların âlemleri birbirine nasıl sardığını bilse! Ama ömrü varsa büyüyecek, bunları öğrenecek; onun bilgi ile ışıklanan gözleri önünde gökyüzü hangi sırrını gizleyebilir?...

Ben onu nasıl açık bir kitap gibi okuyorsam elbette o da bir gün öyle okuyacak...

Düşündüm... Kanun, muhteşem kanun, muazam kanun bir ufuktan öteki ufka dayanan geniş kanatlarını aklımın ayakları altına serdi. Şimdi yıldızları birer birer dolaşıyorum. Yalnız yükseldikçe kanat tellerini birbirine bağlayan tüyler şeffaflaşıyor, ayağımın altında yavaş yavaş bir iskelet kalıyor. O iskelet de yavaş yavaş erimeğe başladı, gölgeleştii, nihayet bir vâhime oldu.

Nasıl düştüğümü anlatamıyacağım. Kendimi eski yerimde pek gülünç, çok perişan bir halde buldum.

Gözlerim pırıldayan aya dikili ben de Adnan gibi ellerimi evvelâ dizime, sonra birbirine vurdum. Yumruklarımı sıkıp hacivatın sakalı gibi çenemin altına götürdüm.

Şaştım, kurudum, kaldım dedim. Oğlum, ben senden zavallıyım...

TEVÂZU

Renk, pembelerin en güzeli... ufacık yaprakları zevk ve ahenk ile dizilmiş bir minyatür çiçek!. Altındaki yapraklar bu güzel eseri teşhir eden eller.....

Dikkat ettim; ne çiçekte sizi baştan ayağa istühfaf eden mağrur, şeytanca gülümseme, ne yapraklarda sun'î bir edâ... her şey o kadar tabii ki.....

Bu çiçek sanki toprağın nazlı, ince manalı bir tebessümü.... neler söylemiyor ki.... fakat güzel bir yüze ve göze kendi kendine yerleşen ve sinen bir tebesüm; İnsana ferah veren, iç açan bir melek gülümsemesi.

Güneş, sessiz sessiz yükseliyor; ay gürültüsüz bir gök yüzü seyahati yapıyor; Yıldızlar sükûn içinde pırıldıyor...

Dağlar sakın, sessiz, azametinden utanmış gibi sise bürünmüş

Bütün hayat veren büyüklükler, güzellikler ne kadar mütevazî, ne kadar gürültüsüz. Ağaçlar gürültüsüz boy atmış; toprak, bu güzellikleri bize veren hazine, belki insan ruhunda bir minnet ıstırapı yaratırım, diye bir an başını kaldırıp mağrur ve şeytanca gülümsemiyor.

Onda evlâdının üzerine eğilen ve bütün saadeti ni ona hizmette bulan bir ananın şefkatli, bahtiyar tebbessümünü görmemek kabil değil...

Bu pembe çiçek işte onun bu tebessümü idi.

TREN

Tren, yeknesak bir gürültü ile yoluna devam ediyordu: Taka taka. Taka taka... Taka taka...

Uzaktan sür'atle yaklaşan bir düdük sesi... Az sonra aksi istikametten gelen bir tren düdüğünü acı acı öttürerek yanımızdan müthiş bir buhran halinde geçti... Bir kaç saniye, aklım, hissim dondu.

O, geçti; uzaklarda İshak sesi gibi tatlı bir akis bıraktı ve o da söndü...

Bizim trenin yeknasak gürültüsü yine başladı... Taka taka. Taka taka...

Sanki hiçbir şey olmamıştı.

Başımdan felâketler hep böyle geçti... Hayat, yine eski seyrini takibediyor.

YELKENLİ

Pencereden denizi seyrediyordum. Bir gemi belki onu mütecaviz irili ufaklı yelkenlerini şişirmiş, ufukları, sonsuzlukları fethetmekten bir azamette ilerliyor... Tatlı bir rüzgâra kendini kaptırmış...

Gözümün önüne kabarmış, bir hindi geliverdi. Etrafında her şeyin iştiha ile pırıldadığını, her bıçağın kendisine diş bileceğini ve bütün bu düşmanlara karşı ne derece âciz olduğunu düşünmeyen bu hayvanın kibri ne kadar gülünçtür.

Gafil gemi, biliyor musun ki seni ufuklara sürükleyen bu rüzgâr, bulutlar, hattâ yelkenlerini yıldızlayan, önüne nurdan halılar seren bu güneş, derin bir itimat ile yaslandığın deniz, seni bir hamlede yutmak isteyen canavarlardır.

Etrafına bak, nerde bir dost yüzü görüyorsun?

Düşündüm.

Bin bir emel ve gururu, irili ufaklı yelkenler halinde şişirip hayat denizinde ilerleyen ben değil miyim?

Ufukun hangi köşesinden fırladığı, nerelerde dolaştığı, yerin neresinden hortladığı bilinmeyen, görünmeyen fakat her saniye hayatı turnaklayan, kemiren canavarı hiç düşünüyor muyum?

Bilmem nasıl oldu. O; bir sahilde kaburgaları parçalanmış, boyasız, paslı bir enkaz halinde gözümün önüne geliverdi.

Şimdi aynı rüzgâr; başka yelkenleri şişiriyor. O, mecalsiz yıkıldığı bu mezarda önünden her an geniş, mağrur göğsünü şişirip azametle geçen gemileri dalgın gözlerle seyrediyor.

Güzel yelkenli; rüzgârını bulmuşsun düşünme!

Hayatta sonsuz yelkenleri şişiren bu rüzgârdan başka birşey mevcut olmadığını bilip de ne olacak! Rüzgârını bulmuşsun, yürü düşünme!

ZULÜM VE ŞEFKÂT

Oğlumla beraber iki tarla arasına sıkışmış dar bir patikadan geçiyorduk.

O, yedi sekiz yaşlarında bir çocuk... Benim önümde kâh koşuyor, kâh duruyor, türlü maskaralıklar yapıyordu.

Bilmem nasıl oldu. Geçtiğimiz yola dikkatlice baktım. Oğlumun neşe ve masumiyetinin biraz evvel çiğnediği yollarda sıra sıra karınca katarları...

O neş'e ve masumiyet, zavallı karıncalar üzerinde zalim bir cihangir istilâsı gibi geçmiş...

Oğluma baktım; pardösüsü kolunda, geniş siperli şapkası başında; ne de sevimli, müsterih yürüyordu.

Kan ve ateş tufanları üzerinden mağrur ve müsterih aşip giden cihangirleri hatırladım. Onların da vicdanları niçin böyle müsterih olmasın?

Oğlum, zulüm ile şefkat arasındaki mesafeyi ne kadar kısalttın!

MENSUR YAZILAR

YAŞAMAK

Şimşek çakar, gök gürler, ufuklar birbirine giriyor, sanırsınız!...

Filler, arslanlar haykırır, kükreler; zaman ve mesafe inim inim inler.

Bunların yanında sesleri kulaklarımızın duygu hududuna giremeyen karıncalarda vardır.

Onlarda ses çıkarırlar. Çünkü yaşıyorlar.

Yaradılış muazzam bir orkestradır ki onu idare edenin elinde ki değnek muhakkak ki bağzen bu karıncaya da emir verir.

Ama orkestra içindeki onun yeri nedir; biz bilemeyiz; bestekâr bilir.

Her şey konuyor, dili var. Çünkü yaşıyor. Biz duymuyoruz diye bunları nasıl inkâr ederiz?

Ayağımızın altında ezilen bir ottan, bir toprak zerresine kadar her şey konuşuyor. Çünkü hayat nizamı içindedir. Başka türlü yaşanmaz.

Sırrına eremediğimiz ve eremiyeceğimiz bir âlemin içindeyiz ki sade hayat!...

Ölümün, yokluğun nam ve nişanı yok. Çünkü var olan her şey yaşıyor.

Müsaade ederseniz ben de yaşıyorum.

BEN SENİ İSTİYORUM

Ben bir kartalım Tanrım, hayvanat bahçesinde.
Ayağımda bir zincir... etrafım demir demir....
Gökler için yarattın; beni yerlere attın.
Kanadımın her tüyü ayrı feryad ediyor:
Gökleri istiyorum, gökleri istiyorum.
Ben akbaba değilim; leş yiyeyim.
Kartalım.
Görüyorsun ki Rabbim, .
Kokmuş et parçaları, kemikler içindeyim.
Üstünde duman duman,
Taze kan tüten avlar peşinde koşacaktım.
Çırpınması dinmemiş yürekler istiyorum.
Pençelerim acıyor her an gıcıklandıktan.
Tır tır titriyor gagam: taze kan taze kan.
Tanrım som çelik pençem çamurlarda çürüdü.
Kolumu kanadımı örümcekler bürüdü.
Rabbim! niçin yarattın, beni; nereye attın?
Zincirleri parçala, beni artık ver bana!
Mademki yaratmışsın kanadın hakkını ver!
Engini istiyorum, engini istiyorum.

BEN SENİ İSTİYORUM.

BİR RÜYA

İkimiz
Güneşe giden yolda.
Rüzgâr... o uzun saçlar,
Ufuklara uzanmış.
Önümüzde güneş var.
Kırpiklerin güneşin üzerine abanmış...
İpekli, kumral bir yol, yürüyor yürüyorum...
Yeşil bir havuz... seni görüyor görüyorum...
Yalnız bizim ikimiz;
Güneşin ta kalbinde senin ince endâmın.
Elim, kolum, nefesim,
O kadar sana yakın, o kadar ben, şeninim...
Gözümde gören sensin...
Göğsümde de nefesin...

Bir bakıma ben senin gölgenmişim,
Bir bakıma senmişim...

Yüreğim, sanki bir kuş;
O kadar şen, bahtiyar...
Öyle ipekli yollar ...
Esmedeyken bu kumral, bu ipekli yollarda.

.....
Bir de gözümü açtım, yüzüme güneş vurmuş!....

BEYNİM

Yumuşak bir şey beyin.... içinde ne kısıkaçlar,
kerpeten, mengene var.
Bundan daha insafsız bir işkence âleti,
Var mıdır insan için?
Nedir sanki bu beyin:
Boşuboşuna işleyen avare kasnağı bu....
Düşün, düşün;
İçinde sade hava...
Ne öğütür ne verir acaba bu değirmen?
Üstündeki saçlarım ağardı ve döküldü.

Bir avuç un almadım halâ bu değermenden.
Düşünür kıvrım kıvrım
Düşünür ve övünür.
Kafamda bir değirmen;
Sanmayın ki tokum ben.

Ölüyorum açlıktan, açlıktan ölüyorum.

BULUT

Gökler mavi, ezeli mavi
Ufuklar... ufuklar... namütenâhi
Kimbilir nereden ufka uzandı.
Bir bulut
Yağmur ağladı, şimşegi yandı;
Çekilip gitti.

Bir ömür... bir ömür...
Bir bulut içinde eridi, bitti.
Gökler mavi, ebedi mavi
Ufuklar... ufuklar... namütenâhi.

ÇILDIRACAĞIM

Çiçeğin nabzını yokladın mı hiç;
İçinde Güneşi kokladın mı hiç?
Gördün mü dalgalar nasıl çoşuyor.....
 Bir oluş... soran yok.
Gördün mü felekler nasıl koşuyor?
 Bir gidiş.... duran yok.
Güneş almış başını yana yana gidiyor
 Hakkı tesbih ediyor.....

Senin sevdan çiler bülbul sesinde;
Senin sevdan yanar gül sinesinde.
Ne renkli parlıyor yılan derisi.....!
Özenmiş işlenmiş aşkın perisi
 Binbir perde yüzünü benden gizlesin varsın;
 Hangi perde açılrsa arkasında sen varsın.
 Ya bu perdeyi sıyr; ya o perdeyi kapat!
 Bu oyun bitsin artık; bir başkasını aldat.

Güvercinin göğsünde gizli, ağacın ruhu.....
 Hu Hu Hu Hu
Zikreder vecd içinde, zikreder derin derin;
Onun kabarıp taşan göğsünde senin sesin
 Çıldıracağım ben çıldıracağım
 Nerede yoksun sen söyle Allahım.

DEFİLE

En güzel tebessümü, kırmızı gonca gibi
Dişleri arasında bir güzel kız gözüktü.
Parmağında zarafet, bir pırlanta yüzüktü.
Yeni yeni modeller teşhir ediliyordu.
O parmak gâh etekte, gâh yakada parlıyor.
Parlıyor gösteriyor, sönüyor gösteriyor.
Işıl ışıl tebessüm,
Yürüyor gösteriyor, dönüyor gösteriyor

Böyle geçti önümden türlü türlü çiçekler
Nakışlı kelebekler
Enva'ı renkleriyle baygın kokularıyla
Binbir büyüleriyle...

Böyle geçti önümden
Neş'e dolu baharlar, solgun yüzlü hazanlar,
Gündüz ve geceler, mesafeler zamanlar.....

İçimden böyle geçti
En günâhsız emeller, en sefil ihtirâslar;

Sevinçler muhabbetler,
Üzüntüler nefretler.....

Önümnden böyle geçti
Turna gözü derler, pis çamurlu lağımlar
Masum masum kuzular gözleri kanlı kurtlar;
Kara gözlü ceylânlar, hançer dişli arslânlar..
Böyle geçti önümnden

Fildişinden bulutlar, kapkara fırtınalar....
Sütlimanlık denizler, dağlar gibi dalgalar;
Ekin taşan tarlalar, çorak, yalçın kayalar....

Geçdiler dizi, dizi;
Hepsinin dudağında o en güzel tebessüm,
Hepsinin parmağında o pırlantadan yüzük
Sordular birer birer:
Ey fani, nasıl buldun elbiselerimizi.

DOĞRU HABER

Deli miyim, neyim ben;

Konuşurum içimden.

Söylenirim, dururum.

Bulutlarla konuşurum;

Neler fısıldar bana

Ak sakallı bulutlar

Geçer, gider de bahar.

Yaprak; sararır solar

Her şey her şey sararır.

Sarı ile başbaşa

Neler konuşmam ki ben....

Neler konuşmazdım ki bir zamanlar baharla.

Bülbüllerin ağzında binbir destanı aşkın.

Konuşurum onlarla

Derelerde, göllerde, zanneder misin kurbağa

Söylenir yava yava

O neler söyler bana!....

Bir anda beni sanki daldırır ummanlara

Güneş; görünür söyler
Gece; bürünür, söyler;
Yılan sürünür, söyler.
Deve dikenini hele
Acı acı söyler de, nasıl incitir beni,

Ağacın gövdesinde ne kadar asil, vakur
Bir sessizlik konuşur.
Üstündeki çizgiler ter seli gibi akar;
Of demez amma bana neler söyler bu vakar...
Alevler kıvrım kıvrım yanar da ses çıkarmaz.
Biri susar da söyler, biri yanar da söyler.

Ben dili öğrendim, ben öğrendim bu sesi
Şimdi Yüce Kitabı
Aslından okuyorum; tercümesinden değil.
Hakkın kölesi oku, oku Hakkın kölesi
Ama duydun mu derler:
Deliden doğru haberi.

GELİN TEBESSÜMÜ

Dudaklarında işte o gelin tebessümü,
O tebessüm değil mi alt üst eden gönlümü...
Gözleri sanki süslü bir gelin odasıdır;
İçinde ipek, ışık, gençlik, ümid kaynaşır,
Boynun biraz bükülmüş;
Kumral saçın ensene dalga dalga dökülmüş.

.....

Bazan da dalıyorsun,
Gözlerin hazin, yorgun.
Kederli misin, nesen?
Hayır hayır inanmam, neş'eler içindesin.
Ben gelin gözündeki o hüzünlü sevinci,
Ne kadar çok severim.
İçin için parlayan donuk, güzel bir inci,
Dudaklarda parıldar...
Boynun biraz bükülmüş;
Bu bahtiyarlık yükü ağır mıdır o kadar?

Duvağından taşıyor, iri kara gözlerin.

Duvağını kaldır da,

O gözleri bir daha

Göreyim...

Seni bir gelin gördüm; ipek tüller içinde,

Beyaz güller içinde.

Bükülmüş dudağının ince bir tebessümü,

Bir rüyanın içinde kıvrandırdı gönlümü.

GENÇLİK RESMİME BAKARKEN

Bir genç imişim ben de demek bir zaman evvel
Duymuş, yaşamış belki de bir ömr-ü muhayyel

Bir devir idi.... lâkin nice buhran ile geçti
Husran ile, hirman ile, hicran ile geçti.

Yangın süpürüp sildi nemiz varsa... ya harpler....
Bir yandan o çullandı sefaletle beraber

Baktıkça elem, ye's, keder ruhumu sardı
Gençlik diyorum... sanki o günlerde ne vardı?

Bir gün geri dönsün mü o günler dese Mevlâ
Derdim: senin olsun bu kerem istemem asla.

Ben şimdi beyaz saçlarımın zevki içinde
Ondan daha mes'udum İlâhî, daha zinde.

GÜZEL

Dediler bir gün bana:

<<Güzel, güzel diyorsun, söylesene ne güzel>>

Dedim ki: <<her şey güzel... Hem iyi bak, ne güzel!...

Güzelden başka bir şey, bu dünyada var mıdır?

Saadet de güzeldir; felâket.... o da güzel....

İnsan tefekkürünü saadetler uyutur;

Felâketler yaşatır.

Acıyı duymak için yaşamak lâzım çünkü.

Hayat güzel değil mi?

Güzeli herkes; görür sever bütün insanlar;

Lâkin çirkini herkez güzel göremez; O bir,

Muammadır ki onu düşünmeyen anlamaz

Düşünmek lâzım biraz.

Anlayınca da çirkin öyle güzel olur ki.....

Güzel güzel değil mi?

Asıl güzel, şekilde olan güzel değildir;

Güzellikler ma'nada, yani içde belirir.

Düşün ve gör! evet o,

Derin muammadır ki bütün hilkati sarar.

Çirkinde güzelliği irfan sahibi anlar.

HOCALIĞIMIN KIRKINCI YILI

Bu kırk yıl hocalığı nasıl başardım aşım
Hümmalı gidişime emin ol ben de şaştım
Dile kolay bu kırk yıl... bir an sendelemedim
Belki her an artan bir aşk ile çoştum taşım

Zannederim daha dün ilk dersime girmiştım
Bir rüya gibi geçti önümden bu kırk mevsim
Yıllar değil asırlar doyurmaz bu sevdayı
Hasretimi anlatır belki size bu resim

Çıkarken gözlerimde masiva denen diken.
Bu aşkın alevleri fişkırır gözlerimden.

ELLİNCİ YIL

Hocalık hayatımın işte ellinci yılı!
Bundan sonra günlerim, hiç şüphesiz sayılı.
Hocalığın zevkini bu kadar tatmış iken,
Hâlâ o sonsuz zevke inanın doymadım ben.

Bin ızurab içinde geçen fâni ömrümün
Tek tesellisi; dersim, kitaplarımdır bu gün.

Bütün bunlara rağmen, ne kadar bahtiyarım;
Sevgi dolu gözlerle karşımda evlâdlarım.

Beni yaşatan ancak sizlerin sevginizdir.
Bu mukaddes sevgiyi sadece tadan bilir

SARI SAÇLAR

Çamurlara yaslanmış...

Yırtık bir bluz, beyaz bir göğüs, sarı bir yüz

Uzun, parlak, ipekli, sarı lepiska saçlar...

O bembeyaz pürüzsüz

Göğsünde ihtilâçlar...

Dudağı donuk penbe;

Cansız bir kol uzanmış gübrelerin içine.

Çamurlara uzanmış

O uzun, parlak, ipek, tatlı lepiska saçlar...

.....

Üniformalı biri bağırdı: <<Yalan, kahpe>>

<<Kaldır; kaldır şu pisi>>

<<O ne murdar, ne sinsi>>

<<Bir yılanıdır bilmezsin>>

.....

Bilmiyorum maksadı ne idi bu kaba sesin.

Bilmiyorum ki neydi günahı bu kadının.

Evet, tutun, kaldırın;

Onun yeri değildir bu gübreli çamurlar.

.....
Düşünemedim artık; içim burkuldu yandı.
Düşünemedim bu hal acıklıydı o kadar.

Fakat gözüm saplandı;
Çamurlarda sürünen o sarı ışıklara.
Affediniz her ne ise günahı bu kadının
Bir katil dahi olsa
Onu tutun, kaldırın
Hem nasıl affedilmez mademki onda da var
Senelerce uğrunda yandığım sarı saçlar...

KAMYON

Kamyon gidiyor bak! Toz duman savurarak;
Rahat, keyifli, kıvrak.
Motorun nasibidir binbir meşakkat, cefa.
Tekerleğin sırtında çamur, toprak ve yara...
Kamyon ne üstün marka?...
Kamyon gidiyor bak; rahat, keyifli, kıvrak....
Emin ol ciddi sözüm; ben sevmem asla alay!
«Ülûhiyyet» [1] asıl güç; «Îlâhiyyet» çok kolay.

[1] Ülûhiyyet kulluk demektir.

MAVİ GÖK PARÇASI

Seher vakti dinlerken bülbüllerin sesini,
Bilmem ki nasıl oldu;
Bir şeye âşık oldum.
Mavi bir gök parçası ardında bir şeydi bu
Bir anda sanki bütün
Sevdiklerim soluk bir ölü yüzü bağlayıp
Silindiler gözümden.
Mevlâna'nın şu beyti alevden bir sel gibi
Dudaklarımdan aktı:
(Bu derdi anlatmağa yürekler istiyorum,
Hicran ıstırabından şerha şerha yarılmış
Yürekler istiyorum.)
Ciğerlerinde sızlayan o amansız acıyı
Şimdi derinden duydum.
Benim büyük Mevlânâm.
Ah nasıl anlatayım;
Ciğerime bir kanca takıldı; derinlere
Çekiyor sanki beni;
Engin, derin bir mavi, içiyor sanki beni.
Bülbüller feryat feryat beni çağırıyorlar.
Ağaçlar başlarını sallıyorlar gel diye!
Nereye !

Yaprakların ardından gök  seyrediyordum.
Bir kayadır dikildi  uurumun önüne.
S kebilirsen gel s k.
Her şey her şey orada.
 n nde de bir kaya!
Burada hiçbir şey yok.
Boşluk içindeyim ben.
Kayadan anlıyorum;
Arkasında bir şey var, benim aradı ım var.
Olmasaydı; önümde böyle da  gibi hırçın,
Sert durur mu bu kaya.
Eriyip de bir buhar, bir duman mı olayım;
 rtifalar  i neyen bir tufan mı olayım?
Nasıl açayım bunu?
Mavi bir gök parçası bana kaya kesildi.

Seher vaktiydi i te!
Biraz soluk ve taze,
O mavi gök parçası
Ve bütün sevgilerin o hazin cenazesi.....
Tabutumu omuzda engine ben ta ıdım.
Gördüm bu gözlerimle; s z ld  enginlere.
O kayadan, çelikten sandı ım uzviyyetin
Eriyip duman olup silindi ini gördüm.
Gördüm bu gözlerimle hem sevine sevine.

NAZ

Varlık bezmi onun
nâzının şehididir
İ K B A L

Çığ danesi içinde pırıl, pırıl ve taze
Serin bir güneş doğdu.
Yine o güneş ki, sonbahar ışığını
Ovalara, dağlara sessiz hıçkırıklarla
Serpe serpe eridi
Âlil, solgun silinde

x x x

Buruşuk yüzlü sarsak yalı penceresinde
Dalgın, fersiz gözleri
Serediyor denizi ...
Seyrekleşmiş saçları gurup rengi kınalı
Şu hanım bir zamanlar,
Kumral saç dalgaları ipek, ipek uçarken,
Güzel gözünü saran uzun kirpiklerinin
Gururiyle bu ufku baygın süzerdi.

YARADILIŞ

Yaradılış bir cümle;
Fiil meful yerinde
Fa'iline gelince, tãhtunda müstetir Hû..
Aşkolsun okuyana

Yaradılış bir kitap; fasıl fasıl bab bab
<<Re>> yazılmış <<Be>> de var
Hecele oku ahbap
Getir şunu yan yana, Rabbin çıksın meydana.
Biz okuruz kelâm ile, sen okursun hece Tanrı.

YEŞİL

Bursa'nın tek süsüdür, renklerin b y s d r; bu yeşil

Bu ye ilde bir tarih, bir âlem nefes alır.....

Bu yeşil renk zaferi, renk baharı, bayramı...

Bir renk d   n d r bu:

Z hre yeşil giyinmiş, güneş  ı klarından tellerinde

Mızrabı dolaşıyor sanırsın.

Bursa ufuklarına mukaddes saadetin bir  ı lı ıdır
yeşil.....

Bu ye ilde ölüm'ın rengi var, nefesi var

Bu ye ilde ölüm'ın canlı y  it se i var.

Kudsiyetin s k nu, bir ipek na me gibi gökten
süzülüp
inmiş; gelmiş ye ile sinmi ... Yeşil bir buhurdanın
içinde

Buram buram g ne ler yükseliyor.

Ke i e bir ilâhi gibi yükselir yeşil...

Meleklerin o mes'ut, yeşil gözleri sanki be er 

h rs lar ile  rpermi , yeşil do mu ...

O renkte servi gibi ne matem var, ne keder.

Bu renk gözlere sanki huzur sürmesi çeker...

Bursa'nın baharları güneş ile yo rulmu ... donmuş bir
 ini olmuş...

Sen, gözleri kandıran saadet kevserisin Yeşil.

Bursa'nın tek s s  bu; renklerin büyüsü bu. Yeşil.

NOTLAR

Prof. Tarlan'ın şiir ve mensur (duygu yüklü, şiire yakın düzyazı) yazılarını topladığı GÜNEŞ YAPRAK adlı kitabındaki şiirleri Haydar Ali Diriöz, tasavvuf yönünden tahlil edip ÂLİM, ŞAİR, MUTASAVVIF ALİ NİHAD BEY, TARLAN adı altında yayınlamıştır.

Dr. Sermet Sami Uysal, Hocası Prof. Tarlan'ın GÜNEŞ YAPRAK adlı kitabı hakkında TÜRK DÜŞÜNCESİ Dergisinde bir makalesi yayınlamıştır.

Prof. Dr. Abdülkadar Karahan'ın, TÜRK DİLİ Dergisi'nde Prof. Tarlan'ın GÜNEŞ YAPRAK Adlı kitabı için bir makalesi yayınlamıştır.

KAYNAKLAR

GÜNEŞ YAPRAK Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, ANIL MATBAASI, İstanbul 1953

KUĞULAR Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan, YAĞMUR YAYINEVİ, İstanbul 1970